

ΚΟΡΙΝΝΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΧΡΗΣΤΟΥ Σ. ΧΙΩΤΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'

ΜΑΙΟΣ 1877

ΦΥΛ. Γ.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΩΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Α.

Ἡ ἔρευνα τοῦ βίου ἐκάστου ἀνθρώπου, ὡς καὶ παν-
τὸς ἔθνους εἶναι ὁ μόνος ἰδιότης, ὅστις δύναται νὰ πα-
ράσῃ ἡμῖν ἀσφαλῆ κρίσιν περὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ,
καὶ ἰδίως περὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ τύχης. Ἐντεῦθεν
ἐκρίναμεν εὐλογον ὧς ἐκ τῶν περιστοιχουσῶν ἡμᾶς πε-
ριστάσεων, καὶ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῶν καὶ μετὰ τοι-
αύτην ἠθικὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἔθνους, νὰ ἐξετάσωμεν, πῶς
καὶ σήμερον, εἴτι καταρθεῖ τὸ παρελθὸν νὰ ἐνασθῇ κατὰ
μέγα μέρος τὴν ὀλέτειρα ἐπιρροήν του, καὶ τίνα τὰ αἰ-
τια τῆς ἐπιβλαβοῦς διατηρήσεως του· ἐντεῦθεν προτιμῶ-
μεν τὴν ἔρευναν τῆς ἐθνικῆς βιώσεως ἐν Ἑλλάδι· ἀλλὰ
πρὸ τούτης ἀπαραίτητον ἀποβίνει ἡ διὰ βραχέων ἐξε-
τάσις τῆς οὐσίας τῆς ἐθνικῆς βιώσεως ἐν γένει, ἢ ἐξετά-
σις «τίς λέγεται ἐθνικὴ βίωσις, ἢ πότε λαὸς τις δύναται
νὰ θεωρηθῆ διάγων ἐθνικὸν βίον;»

Ὁ Ἀριστοτέλης διὰ τῆς ἐξομοιώσεως, ἣν διέγραψεν,
εἰκονίσας τὰ ἔθνη πρὸς οἰκογένειαν, καὶ ταύτην πρὸς
πολλαπλοῦν ἄνθρωπον, παρέχει ἡμῖν τὰ μέσα τῆς ζω-
ρητέρας περιστάσεως τοῦ ὑπ' ὄψιν θέματος· ἀρκεῖ ἐπο-
μένως νὰ ἐξετάσωμεν κυρίως ποῦτος οἰκογενειάρχης θεω-
ρεῖται διάγων βίον οἰκογενειακόν, βίον ἀσφαλίζοντα
τὴν συντήρησιν καὶ προαγωγὴν τῆς οἰκογενείας του.
Κατὰ τὴν λογικὴν καὶ τὴν ἡμερησίαν πείραν, ἀληθῆς
οἰκογενειάρχης λέγεται ὁ ἐργαζόμενος πρὸς συντήρησιν
καὶ ἀνάπτυξιν τῆς οἰκογενείας του, ὁ φροντίζων διὰ
τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του, ὁ δαπανῶν τὸ προῖον
τῆς ἐργασίας του, οὐχὶ εὐωχαύμενος μετὰ φίλων ἐκτὸς
τοῦ οἴκου καὶ ἀμελῶν τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ ὁ
διατιθέμενος αὐτὸ πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τὰς ἀνάγκας
τῆς οἰκογενείας του· περιεκτικώτερον δὲ ἀληθῆς οἰκογε-
νειάρχης, εἴτε βίον οἰκογενειακόν λέγομεν, εἴτι διάγει ἐ-
κείνος, ὅστις συνοισθάνεται καὶ ἐκτελεῖ τοὺς νόμους δι'
ἧν συγκροτεῖται καὶ ἀναπτύσσεται ἡ οἰκογένεια. Ἀπαι-
τεῖται ἐπεμένως γνῶσις τῶν μέσων, ἧτοι τῶν νόμων,

τῆς οἰκογενειακῆς βιώσεως, καὶ ἀκριβῆς αὐτῶν ἐπιτέ-
λεσις τοῦναντίον. Κακὸν οἰκογενειάρχην, εἴτε μὴ διά-
γοντα οἰκογενειακόν βίον, λέγομεν ἐκείνον, ὅστις δυστρο-
πεῖ νὰ ἐργασθῇ ἐν ᾧ δύναται, ὅστις πιεζόμενος ἐκ τῆς
ἀνάγκης τῆς διατροφῆς, ἀντὶ νὰ ἐργασθῇ ἀφαιρεῖ τὰ
πολύτιμα τῆς σύζυγου καὶ τοῦ οἴκου σκεύη, πωλῶν αὐ-
τὰ εἰς τὴν προχειροτέραν τῆς ἀνάγκης τιμὴν, ἢ ὅστις,
καὶ τοι ἐργάζεται καὶ ἀποκτᾷ χρήματα, δὲν φροντίζει
ἵνα δι' αὐτῶν διαθρήψῃ τὴν σύζυγόν του τοῦ γονεῖς του
τὰ τέκνα του, ἀλλὰ δαπανᾷ ταῦτα εἰς ἐκτὸς τοῦ οἴκου
δικασκεδάσεις, μετὰ παντοίων ἀφίλων, ὡς εἰπεῖν, φίλων,
ὡς ἂν μὴ εἶχε παντελῶς οἰκογένειαν, ὡς ἂν μὴ ἀνέλαβεν
ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν ὑψηλὴν εὐθύνην τῆς
προστασίας ἀσθενοῦς ὑπάρξεως καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν πλα-
σματίων! Ὅ,τι λέγομεν περὶ τοῦ οἰκογενειάρχου, ταῦτό
δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, καὶ περὶ τῆς σύζυγου καὶ περὶ
τῶν τέκνων, καὶ περὶ ὄλων ἐν γένει τῶν προσώπων,
ἅτινα ἀπαιτοῦσι τὴν οἰκογένειαν ἢ σύζυγον τότε θεω-
ρεῖται ἀληθῆς ὀδηγὸς τῆς ἐν τῷ οἴκῳ οἰκογενείας, ὅ-
ταν ἀποβλέπῃ καὶ οὐτὴ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων
τῆς, τὴν ἐίσχυσιν τοῦ σύζυγου τῆς, καὶ εἰς τὴν ἐν γέ-
νει οἰκονομίαν τῶν τοῦ οἴκου, μηδὲν ἀμελοῦσα, ὅπως
διατηρήσῃ καὶ βελτιώσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς κύκλῳ, τὴν
ἐαυτῆς οἰκογένειαν. Τοῦναντίον μὴ οἰκογενειακόν βίον
διάγουσαν, θεωροῦμεν τὴν σύζυγον ἐκείνην, ἣτις ἀφαι-
ρεῖ τοῦ οἴκου πᾶν, ὅτι ἀγνοεῖ ὁ σύζυγος, ὅπως δι' αὐ-
τοῦ ἀποκτήσῃ τὴν εἰς τὴν ἀπλοστον τοῦ συρροῦ βω-
μόν, ὀφειλομένην κατ' αὐτὴν ἐκατόμβην, ἢ ὅπως σαγ-
νεύσῃ τὴν ἀμείλικτον τῆς προδοσίας εἰκόνα, καὶ σύζυ-
γου, καὶ τέκνων, καὶ τοῦ παντός ἀμελοῦσα. Ταῦτα ἐ-
φαρμόζονται καὶ ὡς πρὸς τὰ τέκνα, ὅταν φθάσωσιν εἰς
τὴν ἡλικίαν ἐκείνην καθ' ἣν δύναται νὰ διακρίνωσιν τὴν
ἐν τῇ οἰκογενείᾳ θέσιν των· ὅταν ταῦτα ὑπείκωσιν εἰς
τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ἐφαρμόζωσι τὰς πρὸς τὴν καλὴν ἀ-
νατροφὴν παρεχόμενας αὐτοῖς συμβουλὰς τῶν γονέων,
ἔταν τέλος ἐργάζονται, καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐργασίας κέρδος
των διαθέτωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἰδίας αὐτῶν οἰκο-
γενείας, τότε λέγομεν, ὅτι ταῦτά εἰσιν ἀληθῆ, εἴτε καί

λά τέκνα, και ότι βίον οικογενειακόν διάγουσι τούτων, όταν παραβλέπωσι τὰς συμβουλάς τῶν γονέων των, όταν δὲν συναισθάνονται τὰς ἀνάγκας τῆς οικογενείας των, όταν χάριν ἰδίων ἐλαττωμάτων, ἀπογυμνωσὶ τὴν ἐξυτὼν οικογένειαν, ἀρπαζόντες, ὅτι ἐν αὐτῇ εὐρίσκουσιν, ἢ ὅταν τὸ προῖόν τῆς ἀτομικῆς ἐργασίας των σπαταλῶσιν εἰς εὐωχίας καὶ ἀσέμνους ἀγῶνας, ἐνῷ βλέπουσιν ἰκέτιδα τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, τὴν ἰδίαν οικογένειαν, καὶ τότε λέγομεν, ὅτι τὰ τέκνα ταυτὰ εἰσιν ἄστοργα, ἀγνώμονα, δὲν διάγουσιν οικογενειακόν βίον, ἢ τοὶ βίον σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν τῆς οικογενείας, πρὸς τοὺς νόμους ἐκείνους, ὡς ἡ λογικὴ, ἡ σοφία τῶν αἰώνων, καὶ ἡ καθ' ἡμέραν πείρα, παριστάων ὡς ἀσφαλίζοντας τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς οικογενείας. Συνέπεια τῆς ἀνωτέρω εἰκόνας, εἶναι ἡ συντήρησις καὶ εὐμερία τῆς οικογενείας ἐν τῇ περιπτώσει τῆς οικογενειακῆς βιώσεως, ἀποσύνθεσις δὲ αὐτῆς καὶ πλήρης καταστροφή ἐν τῇ ἐναντίᾳ περιπτώσει.

Ἐφαρμόζοντας ἤδη τὰ περὶ τῆς οικογενείας λεχθέντα, εἰς τὰ τῶν ἐθνῶν, κατὰ τὴν διαγραφείσαν τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξομοίωσιν, εὐχερῶς δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν, τί ἐστὶν ἐθνικὴ βίωσις, καὶ πότε λαός τις δύναται νὰ θεωρηθῆ διάγων ἐθνικὴν βίωσιν. Ὅπως ἐν τῇ οικογενείᾳ, οικογενειακὴν βίωσιν ἐθεωρήσαμεν τὴν ἐνέργειαν τῶν μελῶν αὐτῆς, συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τοῦ ἀσφαλίζοντος τὴν συντήρησιν αὐτῆς, καὶ ἀνάπτουσιν, εὐτω καὶ εἰς τὰ ἔθνη, ἐθνικὴν ζωὴν, λέγομεν, ὅτι διαγούσιν, ὅταν τὰ πρόσωπα τὰ ἀναρτίζοντα ἕκαστον ἔθνος, γινώσκωσι καὶ ἐκτελῶσι τοὺς νόμους ἐκείνους, δι' ὧν συντηρεῖται καὶ προάγεται τὸ ἐξυτὼν ἔθνος. Ὅταν λοιπὸν καὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, ὡς ἐν τῇ οικογενείᾳ, οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα, δὲν ἐπιζητῶσι πῶς ν' ἀπογυμνώσωσι τὸ ἐξυτὼν ἔθνος, χάριν τοῦ ἰδίου ἕκαστου συμφέροντος, ὅταν δὲν θηρεύωσι τὴν ἀποφυγὴν τῶν πρὸς αὐτὸ ὑποχρεώσεων, ὅταν τέλος οἱ μὲν ἄρχοντες ἐφαρμόζωσιν, οἱ δ' ἀρχόμενοι ὑπέκωσιν εἰς τοὺς κειμένους τοῦ ἔθνους αὐτῶν νόμους, εἰς τοῦτο συνίσταται ἐν γένει ἡ ἐθνικὴ βίωσις, εἰς τὴν ὑπ' ὅλων ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἔθνους. Εἰς ταῦτα δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ἡμῖν, ὅτι πολλάκις οἱ κείμενοι νόμοι δὲν εἶναι ὠφέλιμοι εἰς τὸ ἔθνος, δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες συντηροῦσι καὶ προάγουσιν αὐτὸ, ἐπομένως δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρηθῶμεν ὡς διαγόντες ἐθνικὴν ζωὴν, ὑπέκωσιν εἰς νόμους τοιούτους, κωλύοντας τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν πρόοδον. Οἱ οὕτω φρονούντες δύναται νὰ ἐλεγχθῶσιν ἀπατόμενοι, διότι ἐν πρώτοις οἱ κείμενοι νόμοι εἶναι ἕκαστος ἐμφανῶς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν ὑπ' αὐτῶν διοικουμένων ἐθνῶν, διὸ καὶ μεταβάλλονται κατὰ τὸ ἕκαστος ἐπικρατοῦν αὐτῶν πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτοι ἂν μὴ θεωρηθῶσιν, προτιμωτέρη εἶναι ἡ πρὸς αὐτοὺς ὑπακοή, ἐνόσω διατηρεῖ αὐτοῦ, καὶ δὲν τοῦ ἀνατρέπει τὸ ἔθνος, παρὰ ἡ ὑπ' ἐνός ἕκαστου πολίτου, ἢ ἄρχοντος, ἀτομικῶς, καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἰδίου συμφέροντος μὴ ὑπακοῆς ἐννοούμεν τὴν ὑπ' ὅλου τοῦ ἔθνους, ἢ

τῆς πλειοψηφίας αὐτοῦ, κατὰ τὴν τῶν κειμένων νόμων ὡς μὴ συμφώνων πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους, ἢ ὡς παρεχόντων προνόμια εἰς ὄρισμένους κοινωνικὰς τάξεις, καὶ μὴ ἀσφαλίζόντων ὅλων ἐν γένει τῶν τοῦ ἔθνους μελῶν τὰ δικαιώματα. Ἡ τοιαύτη κατὰ τὴν δύναμιν νὰ θεωρηθῆ μάλιστα ὡς ἡ ζωηροτέρα ἐκδηλώσις τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῷ ἔθνει στοιχείων τῆς ἐθνικῆς βιώσεως, διὸ καὶ αἱ ἐπανάστασις ἐπεκλήθησαν ὑπ' ἐνδόξου πολιτειολόγου, ὡς οἱ σταθμοὶ τῆς προόδου τῶν ἐθνῶν, καὶ τῆς ἐν γένει ἀνθρωπότητος δὲν ἐννοούμεν, ὅμως τὴν ὑπ' ἐνός ἕκαστου πολίτου χωριστὰ, παρεχόντων εἰς τοὺς νόμους, καὶ μόνον εἰς ἐποχὰς καθ' ἃς ἡ ἐφαρμογὴ νόμων προέκειται νὰ τοῦ ἐλαττώσῃ ἀτομικὰ αὐτοῦ ὑλικὰ συμφέροντα. Πῶς δύναται οἱ ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι καὶ οὕτω παρανομούντες, πῶς δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς γνήσιοι πολῖται, ὡς ἐπιθυμούντες, τὴν ὑπαρξιν εἰ μὴ τὴν πρόοδον τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἔθνους, ὡς διαγόντες τέλος ἐθνικὴν βίωσιν; Ἡ σύμφωνος ὅθεν πρὸς τοὺς κειμένους νόμους τοῦ ἔθνους, τῶν πολιτῶν ὑπακοή, ἢ ἡ ἐμόρφωνος πρὸς μεταβολὴν αὐτῶν τοῦ ἔθνους ἐξέγερσις, αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ἐθνικὴν βίωσιν καὶ τίς ἡ τύχη τοῦ ἔθνους τῶν μὴ ἐθνικῶς βίοντων πολιτῶν, ἢ τῶν μὴ πρὸς τοὺς νόμους αὐτῶν ὑποτασσόμενων, τίς δ' ἀπ' ἐτέρου ἢ τύχη τῶν ἐθνικῶς βιούντων, μαρτυρεῖ ἡ ἐπομένη τοῦ θεοῦ Πλάτωνος περικοπὴ ἢ ἀναφέρει εἰς τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ περὶ νόμων.

Ἐν τῇ μὲν πόλει ἀρχόμενος, ἢ καὶ ἄκυρος νόμος, φησὶν ὁρῶν τῇ τοιαύτῃ ἐσομένῃ οὕσιν, ἐν τῇ δ' οὖν διοίκησιν τῶν ἀρχόντων οἱ δ' ἄρχοντες δούλοιοι τοῦ νόμου, σωτήριον καὶ πάνθ' ἔσσαν θεοὶ πόλεσιν ἑδῶκιν, ἀγαθὰ γινόμενα καθορῶν. Μετὰ τοιαύτην ῥητὴν ἐκφρασὶν τοιοῦτου ἀθλητοῦ τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, κρίνομεν περὶ τῆς ἐθνικῆς βιώσεως, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς εἰς τὰ ἔθνη συνεπειῶν, παρ' ἡμῶν ἀνάπτουσιν, διὸ προσβίνομεν ἡδη εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει τοιαύτης βιώσεως.

B.

Τρυφούντες τὴν διαγραφείσαν ὁδὸν, ἀρκεῖ πρὸς λύσιν τοῦ ὑποβληθέντος ζητήματος νὰ ἐξετάσωμεν, κατὰ πόσον οἱ τε ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι ὑπακούουσιν εἰς τοὺς κειμένους νόμους, ὅπως πεισθῶμεν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ, παρ' ἡμῖν, ἐθνικῆς βιώσεως. Καίτοι ἡδυνάμεθα νὰ ἀνατρέξωμεν πρὸς τοῦτο εἰς τὸ ἐν γένει ἐπικρατοῦν πνεῦμα τῶν σκεπειῶν Ἑλλήνων, οὐχ ἥτιον προτιμωμένον, ἀφοῦ κινδυνεύομεν ν' ἀποβῶμεν καταδικαστικοί, ν' ἀναφέρωμεν γεγονότα ῥητὰ καὶ ὄρισμένα, ὅπως δικαιολογήσωμεν τὴν γνώμην μας.

Ἡ πρώτην παράδειγμα λαμβάνομεν τὸν νόμον περὶ ἐνόρων. Ὁ νόμος οὗτος ἀνυμναῖται παρὰ πάντων ὡς συνάδων πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὡς ἀσφαλίζων τὴν ἀκρασιειτέρην ἀπονομήν τῆς δικαιοσύνης πῶς ἐφαρμόζεται ὁ νόμος οὗτος παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν πολιτῶν; Οἱ μὲν ἄρχοντες διορίζουσιν ἐξ αὐ-

τῶν τοῦς μᾶλλον ἀκταλλήλους, τοῦς μᾶλλον στερομένους, καὶ διὰ τοῦτο εὐχερῆστεροι εἰς τὴν διαφθοράν, καὶ τοῦς μᾶλλον τέλος ἀμφιβόλου συνειδήσεως, ἀρκεῖ μόνον κορονίς τῶν προσόντων αὐτῶν νὰ ἦναι ἡ εὐνοία τῶν ἕκαστος κατ' ἐπαρχίας πολιτικῶς ἰσχυόντων πρὸς τιμὴν τῆς ἀληθείας ἀφειλομένον νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ἐκλέγονται καὶ πολῖται ἐντιμοὶ, παρέχοντες ὅλας τὰς ἐγγυήσεις τῆς ἀκριβοῦς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου, ἀλλ' οὗτοι εἰσιν ἀποτελεσματικῶς μειωθησύντες καὶ οὕτω μὲν ἐφαρμόζεται ὁ νόμος οὗτος, ἀπ' οὗ κρηται ἡ βίσις παντὸς ἔθνους, ὃ ἀποτελῶν τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῆς ἐθνικῆς βιώσεως, ὑπὸ τῶν κυβερνώντων πῶς δὲ ἐφαρμόζεται αὐτὸς ὁ νόμος, εἴτε κατὰ πόσον ὑπακούουσιν πρὸς αὐτὸν οἱ πολῖται; πρὸς τοῦτο δὲν θὰ ἐπικαλεσθῶμεν τοὺς πολλοὺς, τοὺς ἀκαταλλήλους, ἐκείνους τέλος τοῦς ὁποῖους τὸσον εὐχερῶς ἀνωτέρω παρεστήσαμεν, ἀλλὰ τοὺς ἐντιμοὺς, τοὺς ὁποῖους ἐθεωρήσαμεν, ὡς παρέχοντας ὅλας τὰς ἐγγυήσεις τῆς ἐπιτελέσεως τῆς ἀποστολῆς των. Οἱ τοιοῦτοι τόσσην ὑπακοὴν τρέφουσιν πρὸς τὸν θεμελιώδη αὐτῶν νόμον, ὥστε πρὶν μὲν κληρωθῶσιν ἐνεργοῦσι διὰ παντὸς μέσου ὅπως μὴ ἐκλεγχθῶσιν, ἐκλεχθέντες δὲ οὐδ' ἀπαξ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς συνόδου προσέρχονται, καὶ προσερχόμενοι δὲ τέλος δὲν ἐρυθρίωσιν ἂν προκλέσῃ καὶ δεχθῶσιν καταδικαστικὴν ἕνεκα τούτου κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν. ἵνα δὲ μὴ θεωρηθῶμεν ἐπ' ἀοριστῶν στηριζόμενοι, ἀναφέρομεν τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν πρὸ δύο σχεδὸν ἔτων τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐν Ἀθήναις συνέδρων, δι' ἧς κατεδικάσθησαν ὡς μηδέποτε φοιτήσαντες οἱ κληρωθέντες ἐνορκοί, τρεῖς τοῦ πανεπιστημίου τῆς νομικῆς Σχολῆς καθηγηταί! ὧν οἱ δύο θεωροῦνται, καὶ δικαίως, ὑπ' ἄλλας ἐπόψεις, ὡς ἀξιοπαντὸς σεβασμοῦ καὶ βιθίως ἐν τῇ πρωτεύσει ἀπολαύουσιν ὑπολήψεως; ὁ δὲ τρίτος, οὗτος εἰδικῶς ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἑδρας καθ' ἑκάστην ἐξέμεινε τὸν φιλελεύθερον αὐτὸν θεσμὸν, κατέκρινεν ἀδικαίως τοῦς μὴ ἐκτελοῦντας, ὡς ἔλεγε, προτιμῶντας δὲ τὰ ἰδιά των συμφέροντα, τὰ καθήκοντα των ἐνόρους, καὶ ὅμως ἡ γένη καὶ οὗτος, ὁ τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος μέγχι μονομανίας κατὰ στιγμήν, ἀναφέρων, καὶ ἐπ' αὐτῇ ἐγκαυχόμενος, διὰ τῆς οὐδ' ἀπαξ φοιτήσεώς του, τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν.

Μεταβαίνομεν εἰς τοὺς ἀποβλέποντας τὴν εἰσπραξίν των φόρων νόμους. Πῶς οὗτοι ἐφαρμόζονται; Ὑπὸ μὲν τῶν κυβερνώντων εἶναι περιττόν νὰ εἴπωμεν, μὰς ἀρκεῖ ἡ στατιστικὴ τῶν πολυχρονίων ὀφειλειῶν τοῦ δημοσίου καθ' ὅσον οὐδεμίαν σχεδὸν διατάσσεται καταδίωξις ὑπὸ τῶν πολιτῶν, καὶ ὑπ' ἐκείνων εἶτι, οἵτινες κρυφά ζουσιν ἀδιακόπως, ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, καὶ, ὅτι πταίουσιν οἱ πολιτικοὶ μόνον, οἱ πλείστοι αὐτῶν δυστροποῦσι νὰ πληρῶνσι τοὺς ἐπιβαλλομένους φόρους, παντοῖα μηχανώμενοι ὅπως ὑπεκφύγῃ τὰς ἐντεῦθεν συνεπείας, τὴν λαθρομπορίαν εἰς θεσμὸν ἀναβιβάσαντες, καὶ ἐν γένει ἄνευ τῆς θελήσεως ἐκείνης,

δι' ἧς καταδεικνύεται ἡ συναίσθησις τῆς ιδέας τοῦ καθήκοντος, καὶ σχεδὸν ἐκδικάζομενοι, αὐτοὺς καταβάλλουσι, ὅτι ὅμως ἀποδεικνύει πλήρη ἐλλείψιν τῆς παρ' ἡμῖν ὑπάρξεως τῶν στοιχείων τῆς ἐθνικῆς βιώσεως, εἶναι ἡ συμπεριφορὰ τῶν πολιτῶν ὡς πρὸς τὸν φόρον τοῦ αἵματος; ὁ φόρος οὗτος εὐλόγως θεωρεῖται ὡς ὁ ἱερώτερος, διότι σκιπεῖ τὴν ἄμυναν τῶν δικαιωμάτων τῆς πατρίδος ἐν περιπτώσει προσβολῆς αὐτῶν, στενωπὰτα δὲ συνδέεται μὲ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν συντήρησιν καὶ αὐτῶν τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων ἀλλὰ πῶς ὁ ἱερός οὗτος φόρος ὑπὸ τῶν πολιτῶν καταβάλλεται; Ἀμφιβάλλομεν ἂν εἶ; καὶ μόνος ἐκ τῶν κληρουμένων, οὐχὶ εὐχαριστῆται, ἀλλ' ἂν ἀνέχεται ἁπλῶς νὰ ὑπηρέτησῃ στρατιωτικῶς τὴν Πατρίδα του; ἢ πρὸς τὸν φόρον τοῦτον ἀποστροφή τῶν πολιτῶν παρ' ἡμῖν, εἶναι τσαύτη, ὥστε τινὲς μὲν τῶν κληρουμένων πένητες ὄντες, ἀναδέχονται βαρύντατα δι' αὐτοὺς χρέη καὶ ἀνταξίους τόκους, ὅπως δι' ἀντικαταστάσεως μὴ καταταχθῶσιν εἰς τὸν στρατὸν, τινὲς δὲ, οἱ οὐδὲν ἔχοντες ὅπως τὰ τῆς ἐγκαταστάσεως βάρη ἀναδεχθῶσι, προτιμῶσι νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς ἐστίας των, παρὰ νὰ ἐπιτελέσωσι τὸ πρὸς τὴν πατρίδα ὕψιστον αὐτὸ χρέος. Διὰ τοῦτο ὁ στρατὸς παρ' ἡμῖν συνίσταται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν αὐτῶν προσώπων, διότι οἱ προηγούμενοι κληροῦνόμενοι ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ἐπομένων, μένουσιν οἱ αὐτοί, καὶ οὕτως ἀποτυγχάνει καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἐγγύμνασις δλοκλήρου τοῦ ἔθνους.

Ταῦτα καὶ ὡς πρὸς τὴν εἰσπραξίν των φόρων, Προβῶμεν ἤδη εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Πῶς καὶ ὁ νόμος οὗτος ἐφαρμόζεται παρ' ἡμῖν; Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς κυβερνῶντας δὲν εἶναι οὐτε καὶ συζητήσεως ἀξίον νὰ ἐξετάσωμεν, ἀλλ' οἱ πολῖται, αὐτοὶ ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι δυσφοροῦσιν ἐπὶ τῇ ἀθλιότητι τῆς πολιτικῆς ἡμῶν καταστάσεως, πῶς ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐνασχῆσεως τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ δικαιώματος, ἐφαρμόζουσι τὸν ὑπ' ὀψιν νόμον; Ὁ νόμος οὗτος διαγράφει τὰ προσόντα τῶν ἐπιλογῆς δι' ἕκαστην θέσιν ἀξίων, καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι διὰ τῆς ἐπιτελέσεως πολλὰκις τῶν κυβερνήσεων ἐκτίθενται καὶ ἄνθρωποι μὴ ἔχοντες τὰ ἐνομια ταῦτα προσόντα, ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἀληθές, ὅτι μεταξὺ τῶν κατερχομένων εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα ὑπάρχουσι καὶ ἄνδρες κοσμοῦμενοι διὰ προσόντων, ἀνωτέρων εἶτι τῶν ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ νόμου ἀπαιτούμενων ποῖα ὅμως ἡ τύχη τῶν τοιούτων ἀνδρῶν; ποῖα δ' ἡ τύχη τῶν αὐτοῖς ἀντιθέτων; Καθ' ἡμέραν βλέπομεν, ὅτι οἱ μὲν ἔχοντες τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου προσόντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παραγνωρίζονται ὑπὸ τῶν ἐκλογέων, ἀντιστρόφως δὲ οἱ οὐδεμίαν, ἢ ἐλαχίστην ἀξίαν ἔχοντες, καὶ ὅμως ἔρημοι τῶν προσόντων τοῦ νόμου οὗτοι ἀναβιβάζονται θριαμβευτικῶς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Βουλευτοῦ, τοῦ Δημάρχου κλ. κατὰ πολὺ πλειονοψηφούντες τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποδεικνυομένων. Ἰσως εἴπωμι τις ἐνταῦθα, ὅτι τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἀμαθείας τοῦ λαοῦ, μὴ δυναμένου νὰ διακρίνῃ τοὺς κρείττους,

ἐν ἑκ τοιούτου λόγου οἱ κρείσσονες ἀπετύγχανον, θὰ ἦτο λίαν δι' ἡμᾶς παρηγόριον· δυστυχῶς δὲ ὡς τὰ πράγματα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἡ προτίμησις αὐτῶν εἶχε ἀκόπως καὶ ὅτι ἐν γνώσει τῆς ποιότητος αὐτῶν, ὁ λαὸς τοῦ ἐκλέγει. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ὡς ἐκ τῶν προηγουμένων σχέσεων τῶν ἐκλογῶν πρὸς τοῦ ἐκλεξιμῶς. Τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐκλογῶν, δικπραγματεύεται τὴν ψῆφον αὐτοῦ, ὡς εὐτελὲς ἐμπόρευμα, ὁ δὲ μὲν λαμβάνων ἀμέσως τὸ τίμημα, διὰ διορισμῶν ἢ καὶ χρημάτων, ὅτι δὲ δι' ἱερώων (!) περὶ μελλούσης αὐτῶν ἱκανοποίησεως, ὑποσχέσεων. Καίτοι ταῦτα πάντες εἶσι γνωστά καὶ εἰς τοὺς ἀπλουστεροὺς, καὶ δὲν χρῆζουσιν ὄρισμένων γεγονότων πρὸς ἀπόδειξιν, μολυταῦτα προσάγομεν καὶ τούτου ὄρισμένον παράδειγμα, καθὼ συμβῆν ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ, ἐν ἣ καὶ ὁ λαὸς μᾶλλον ἀνεπτυγμένος εἶναι, καὶ σχετικῶς ὀλιγωτέραν ἐπιρροὴν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἐνασκει ἢ κυβερνήσις. Πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν διεκωνίσθη κατ' ἐπίμονον αἰτησίαν ἀρίστων φίλων του, ὁ ἀείμνηστος Δημήτριος Μαυροκορδάτος· τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀρκεῖ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς ἕκαστον τὴν εἴτε ἐκ τῶν ἔργων του, εἴτε καὶ ἐκ τῆς προσωπικῆς σχέσεως γνωρισάντων αὐτὸν, ὅποια ἐκείνητο ὁ ἀνὴρ οὗτος προσόντα, καὶ ἂν ἦτο ἀξίος ἐπιλογῆς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του. Εὐρυτάτη παιδεία, ἐνθουσιῶδες πατριωτισμοῦ αἶσθησις, ἀδιάλειπτοι ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν ἔργων, αὐτοῦ προσπάθειαι, πρότυπον οἰκογενειακῆς καὶ ἀτομικῆς ἀρετῆς, ὑλικὴ τέλος ἀνεξαρτησία, ὅλα ταῦτα ἀπῆρτιζον τὸν καταθέοντα εἰς τὸν ἐκλογικὸν τόπον ἀγῶνα τῶν Ἀθηναίων, Δημητρίων Μαυροκορδάτων. Ἀπέκταν οὗτοῦ ἐπάλαμον ὑπὲρ τῆς κατακτίσεως τοῦ δημοτικοῦ ἀξιώματος, ἀνθρώποι τινὲς μὲν, μετ' ἀξίας τινός, ἄλλοι δὲ, καὶ ἐντελῶς τοιαύτης ἐστερημένοι· τίνες προετίμησαν οἱ ἐκλογαί; Ἀθηναίων; τὰ πράγματα μαρτυροῦσι! Τίς ὁμῶς θὰ πιστεύσῃ, ὅτι οὐδὲ κἀν πρὸς τὸ πῶσον τῶν ψήφων ἀπέναντι τῶν χειρίστων, ἐστάθη εὐτυχέστερος ὁ Μαυροκορδάτος! καὶ περὶ οὗτοῦ, τὰ πράγματα μαρτυροῦσιν! Ἄλλὰ μεταξὺ τῶν προτιμηθέντων καὶ τοῦ ἡττηθέντος, ὑπῆρχεν ἡ ἐπομένη σπουδαία διαφορά. Πρὸ τῶν ἐκλογῶν τὴν αἰθούσαν τοῦ Μαυροκορδάτου, ἐκόσμων οἱ ἀριστοὶ, οὐχὶ οἱ κατὰ τύπους, ἀλλ' οἱ κατ' οὐσίαν ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν, ἀνυμνοῦντες τὰ ἔκτυτο προτερήματα, καὶ παρκαλοῦντες αὐτὸν νὰ τοῖς ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκθέσωσιν αὐτόν. Τὰς αἰθούσας τῶν προτιμηθέντων ἐκνήλιδον ἢ μᾶλλον ἐτίμων, καθὼ συνόμοιοι, οἱ φαυλότεροι τῶν πολιτῶν, ἠντημείβοντο ὑποσχέσεις καὶ ὄρκια περὶ χαρίτων, περὶ διορισμῶν, περὶ παντὸς τέλους ὑπὸ τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν κειμένων νόμων, αὐστηρῶς ἀπαγορευομένου. Τί ἀποδεικνύει τὸ τοιοῦτον; ἄγνωσκον τῶν ἐκλογῶν περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἀγωνιζομένων, ἢ πλήρη γνώσιν, καὶ λόγῳ προτιμήσεως τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων, παράβλεψιν τῶν προτιμήσεως ἀξίων; Ἡδυνάμεθα δὲ νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰ παραδείγματα πρὸς κύρωσιν τῆς θλιβερᾶς ταύτης ἀληθείας ἀλλ' ἀρκούμεθα νὰ παραπέμψωμεν τοὺς ἀμφιβάλλον-

τας, εἰς τοὺς ἀπαρτιζοντας τὴν Βουλὴν, τοὺς Δημοσάρχους, τὰ δημοτικά Συμβούλια, καὶ συγκρίνωσι τοὺς ἐπιτυγχάνοντας πρὸς τοὺς ἀτυχῶς ἀνταγωνισθέντας. Ποῦ καὶ ἐνταῦθα ὑφίστανται τὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς παρ' ἡμῖν βιώσεως; Ἐξετάσωμεν τελευταῖον, ποῖον τὸ ἐν γένει ἐπικρατοῦν πνεῦμα τῶν νῦν Ἑλλήνων ὑπὸ ἐθνικὴν ἐποψιν, ἦτοι κατὰ πόσον προτιμῶσι τὰ ἐθνικά συμφέροντα τῶν ἀτομικῶν, κατὰ πόσον ὑπεκκῶσιν εἰς τοὺς κανονίζοντας ταῦτα κειμένους νόμους. Ἡ προχειροτέρα ἔρευνα πείθει ἡμᾶς, ὅτι ἀγόμεθα πάντες σχεδὸν οἱ σήμερον Ἕλληνες ὑπὸ ἀκαθάρτου πόθου ἀτομικότητος καὶ διὰ παντός μέσου προσπαθοῦμεν πῶς νὰ ἐπιυξήσωμεν τὰ ἀτομικὰ ἡμῶν συμφέροντα ἐπὶ προφανεῖ βλάβῃ τῶν γενικῶν· εἰς τοῦτο ἐπειήγησε καὶ ἡ μακρὰ τῶν ἐτῶν δουλεία ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἔεκα τὸ ἄδύνατον τῆς ἐννόμου ἐκδηλώσεως, τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθηματος, εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἀνέτειλεν, ὅπως τὸ χροσιν εὐθυδικίας, εἰς τὰ ἄτομα, οὐχὶ εἰς τὰς ἀρχάς, ὡς μὴ ἐθνικῶς ἢ ὡς μὴ εὐθυδικούς, ἢ μόνον διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῶν ἀτόμων ἔνθενθεν ἀνετύχθη ὁ ἀτομικισμὸς, καὶ τὴν θέλησιν τῶν νόμων ὑπεσκέλισε βαθμηδὸν ἡ θέλησις τῶν ἀτόμων ἧτις φαίνεται εἰσέτι, καὶ μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀποκατάστασιν, παραμένονσα· ἀλλ' ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς δουλείας ἦτο λίαν εὐλόγος ἡ τοιαύτη τάσις, διότι οἱ μὲν νόμοι ἦσαν ὅλως ξένοι πρὸς τοὺς δουλεύοντας, καὶ δὲν προήρχοντο ἐκ τῆς ἰδίης αὐτῶν θελήσεως, βρεθεῖ ἄλλως τε καὶ σχεδὸν ἀδίκαι, ἐρημιζόντο δὲ κατὰ τὸ ἐν Τουρκίᾳ ἰσχυρὸν σύστημα, εἰς τρόπον ὅπως ἡ θέλησις τῶν ἰσχυρότων ἀτόμων, ἐπικράτει τῶν ῥητῶν διατάξεων αὐτῶν. Ἡ δὲ ὁμῶς ἡ τάσις οὗτη εἶναι ὅχι μόνον ἀδικαιολόγητος, ἀλλὰ καὶ προφανῶς καταστρεπτικὴ· διότι σήμερον οἱ νόμοι εἶναι προῖον τῆς ἰδίης ἡμῶν θελήσεως, δὲν παρέχουσι προνόμιον εἰς ὄρισμένους τάξεις, καθιερούσι ταῦτά ὑπὲρ πάντων δικαιώματα, διανέμουσι συμμετρῶς τὰ βάρη, καὶ ἐφαρμόζονται ἢ ἀλλίον θὰ ἐφαρμόζοντο κατὰ τὰς ῥητάς αὐτῶν διατάξεις, εἰμὲ ἐξυκολούθει ὁ ἀτομικισμὸς, εἰμὲ ὑπῆρξεν ἡ ἀκάθαρτος αὕτη τοῦ ἰδιωτικοῦ συμφερόντος τάσις, τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἐπὶ τοσοῦτον προήχθη, ὥστε ὡς ἔχοντες ἐπιρροὴν ἐν τῷ ἔθνει θεωροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν ἐκεῖνοι, οἵτινες κατορθοῦσι νὰ προστατεύωνται τὰ ἀτομικὰ τῶν φίλων αὐτῶν συμφέροντα, διὰ τῆς παρεμβάσεως τῶν νόμων ἀπὸ τῶν ὡς ἐξ αὐτῆς ζημιουμένων φίλων, οὗτος θεωρεῖται ὡς ὁ ἀξίος ἐπιλογῆς, ὡς ἄνθρωπος ἐπιρροῆς, καὶ ἐν γένει ὡς ἀλάνθαστον θερμόμετρον τῆς ἰσχύος, καὶ τῆς προσελύσεως πολλῶν φίλων, θεωρεῖται παρ' ἡμῖν σήμερον ἢ ὑπὲρ τῶν ἀτόμων, μείζων τῶν νόμων παραδείσις· ὀλίγοιτοι συναισθάνονται, ὅτι δεφίλουσι νὰ ἐκτελῶσι τὰ πρὸς τὸ ἔθνος καθήκοντα αὐτῶν, λόγῳ τῆς ὑπ' αὐτοῦ παρεχομένης αὐτοῖς ἀσφαλείας, ἂν οὐχὶ ἐθνικῆς φιλοτιμίας ἐνεκῶ. Οἱ πλείστοι ζητοῦσι νὰ διορισθῶσιν εἰς θέσεις, καὶ μὴ ὄντες ἀξιοί, ἐν γνώσει τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαγορεύσεως, ζητοῦσιν ὑποτροφίαν ἐνῶ εἶναι εὐποροί, διττά· καὶ τριπλασίας θέσεις ἐπιδιώκουσ-

σι, καὶ ἐν γένει πάντες σχεδὸν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων, διὰ τῆς ἐξουδετερώσεως τῶν ὑφισταμένων νόμων, οἵτινες καθὼ συνδυάζοντες ἄλλων τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ ἠθικοῦ προσώπου τοῦ ἔθνους τὰ συμφέροντα, ἀδύνατον εἶναι νὰ προστατεύωσι μονομερῶς τὰ τῶν ἐκάστοτε ἐνδιαφερομένων, παρὰβλάπτοντες τὰ τε τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἄλλων ἀτόμων μεθ' ὧν οἱ λοιποὶ συναλλάσσονται. Τὸ συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω συνίσταται εἰς τὴν θλιβερὰν ἀλήθειαν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐθνικὴ βίωσις ἐν Ἑλλάδι, οὐδὲ τὰ πρὸς τοιαύτην ἀπαιτούμενα στοιχεῖα, λόγῳ τῆς εἰς ὑπέμετρον βαθμὴν προτιμήσεως τοῦ ἀτομικοῦ ἀντὶ τοῦ γενικοῦ συμφερόντος, καὶ ἐντεθεν ἐξηγηταὶ διατὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ὡς ἄτομα προάγονται καὶ εὐδαιμονοῦσιν, ὡς ἔθνος δὲ ἀμυροῦται καὶ ἐξοστεινί. Δ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ.

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΣ
Τῆς ΘΗΡΕΣΙΑΣ

Ἦτο πρώτη Μάρτιου τοῦ ἔτους 1869 τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς ἀνὴρ ἀπέθνησκεν ἐν Πάρισσι. Δὲν ἦτο οὔτε εὐγενῆς, τίς τιμωρῶτης ἀρχῶν, οὔτε πολυτάλαντος ἐργονοὺς τῶν Βουρβόνων· ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο ὁ Λαμαρτίνος. Ὁ Ἀλφόνσος δὲ Λαμαρτίνος ἐγενήθη τὴν 21 Ὀκτωβρίου 1790 ἐν τῇ μικρῇ τῆς Μακῶνος πόλει, ἐκ γονέων εὐγενῶν οὐ μόνον τὴν καταγωγὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν. Ἀναπτυχθεὶς ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς σώφρονος καὶ σεβασμῆς αὐτοῦ μητρὸς, εὖεν ἀνατροφῆς ἐπιμεμηλημένης καὶ σπανίης, ἧτις ἀναμφιβόλως ἐμελλε νὰ περακευθῆν ἐν αὐτῷ, ὡς ὁ ἴδιος ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασί του ἀναφέρει, ψυχὴν ἐπιδεδεικτὴν αἰσθημάτων, εὐκρινείας καὶ ἔρωτος. Δωδεκαετῆς τὴν ἡλικίαν ὁ Λαμαρτίνος, ἰσπερήθη τῶν θελητῶν τῆς ἀγορτικῆς ζωῆς καὶ τῆς περιποιήσεως τῆς πεφιλημένης αὐτῆς μητρὸς. Τὸ καθῆκον, τὸ ἐπιβαλλόμενον τοῖς γονεῦσιν ἐπὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τέκνου του, ὑπερίσχυσε τῆς φιλοστοργίας· ὁ πατήρ του βλέπων ὅτι ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία δὲν ἀπέχετο ἀπὸ τοῦ Ἀλφόνσου εἰμὲ στάδιά τινα, ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐν Λυῶνι Λύκειον, ἀφ' οὔ διαφυγὴν μετ' οὐ πολλὴ ἐνεκλείσθη αὐθὺς εἰς τὸ ὑπὸ τῶν Ἰησοῦϊτῶν ἐν Βελλεῦ διευθυνόμενον σχολεῖον, ἐν τῷ ὅποίῳ ἔλαβε νάματα ἀληθοῦς παιδείας ὑπὸ τῶν ἐπιφανῶν ἐκεῖνον διδασκάλων, οἵτινες, τὸν γόνιμον νοῦν του καλλιεργήσαντες, περακεύασαν αὐτόν ὅπως παρὰ γίγῃ εἰς τὸ μέλλον τοῦ ἀγλαοῦ τῆς ποιήσεως καρπούς. Τοὺς ἐνεκρέτους τούτους ἀνδρας ἀποχωρητῶν ὁ Λαμαρτίνος, ἔγραψε τὸ χάριεν ἐκεῖνο ποίημα, ὅπερ τελευταῖον διὰ τῶν ἐξῆς στροφῶν, μεστῶν εὐγνωμοσύνης.

Κ' εἰς τὴν ἐσχάτην τῆς πνοῆς ἢ ἀθανάτης ψυχῆ μου
Θ' ἀναμνησθῆ τῶν ἐπὶ γῆς φιλητῶν τῆς θνητῶν

Κι' ἀπὸ τὸ θνησκον στόμα μου θὰ λείψῃ ἡ φωνὴ μου
Νὴ τ' ὄνομά των τὸ γλυκὺ καὶ ποθητόν.

II

Δεκαεξαετής ἦτο ἤδη ὁ Λαμαρτίνος, ὁπότε, ἀπόφοιτος πλέον τῶν πρώτων αὐτοῦ σπουδῶν, ἐπανεληθε πλήρως χαρᾶς καὶ ὀνείρων εἰς τὰς ἀγάλας τῶν γονέων του. Τὸ μελαγχολικὸν καὶ ρεμβώδες τῆς φύσεως του ἐπτόξευσεν ἢ ἀνάγκωσις ρωμαντικῶν συγγραμμάτων. Ὁ Ὀσσιανός, ὁ τῆς Ἀλβιῶνος μελίρρυτος ποιητῆς, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, οὗτινος ἡ ποίησις ἀφήρηκε τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν τοῦ νεαροῦ Ἀλφόνσου, αἱ δὲ ἰδέαι αὐτοῦ ἐνατιπώθησαν τοσοῦτον εἰς τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν του, ὥστε ἠσθάνετο ἐαυτὸν ἑλλεπῆ, ἄτε μὴ περικαλυφθέντα εἰσέτι ὑπὸ τοῦ πέπλου ἐνὸς ἔρωτος· διότι, ἐπῶς δύναται τις, λέγει ὁ Λαμαρτίνος, νὰ λατρεύσῃ ἄνευ ἀντικειμένου, νὰ λυπηθῇ ἄνευ θλίψεως, νὰ κλαύσῃ ἄνευ δακρῶν; » Μετ' ὀλίγον οἱ ὀρθοκλήμοι του συνητηθήσαν μετὰ τῶν βλεμμάτων τῆς Δουκίνας· ἀλλ' ἀποχωρηθεὶς αὐτῆς ἐλθσμένης τὴν πρώτην φίλην του καὶ παρεδόθη εἰς τὸν ἔρωτα τῆς Γρατσιέλας. Ἡ νέα αὕτη, χωρική ἐκ Νεαπόλεως, ἦε τὴν ἀσκημότητα μόνον ὁ ἔρωτος ἠδυνήθη νὰ ἐκμηδενίσῃ, ὑπῆρξεν ἐκεῖνη ἧτις διὰ τῶν θελητῶν τῆς ἐνέπνευσε τὸν Λαμαρτίνον νὰ γράψῃ τὰς θεσπεσίας ἐκεῖνας ὁδὰς· πλὴν ὁ πρόωρος αὐτῆς θάνατος ἐπέτρησεν αὐτὸν τοῦ ἀντικειμένου τῶν ὀνείρων καὶ ρεμβασμῶν του ἢ Γρατσιέλα δὲν ὑπῆρχε πλέον, καὶ ὀρφνός ἤδη ὁ ἔρων ποιητῆς ἐξέχευε τὰ δάκρυά του ποιῶν εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς ἄτμια πλῆρη ρεμβώδους μελαγχολίας, ὡς τὴν Μόνωσιν, τὴν Ἀνάμνησιν καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν Ἐπικλησίαν του, ἧτις εἶνε μίαι τῶν περιπεθεστέρων τοῦ ἔρωτος ἐλεγείων.

III

Ὁ Λαμαρτίνος διὰ τῶν ποιήσεών του εἰσήγαγε νέον εἶδος καὶ ἐδημιούργησε τὴν λυρικήν τοῦ αἰῶνος του ποίησιν· εἶνε δὲ ἀσυγκρίτω τῷ λόγῳ ἀνώτερος πάντων τῶν συγχρόνων του διὰ τε τὸ ὕψος τῶν ἰδίων καὶ τὴν στιχουργικὴν ἀρμονίαν, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὸ πάθος ὅπερ ἐν ταῖς ποιήσεσιν αὐτοῦ εὐρηταί. Μετὰ τρία ἐτὴ ὅπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν πρώτων αὐτοῦ ποιητικῶν μελετῶν, ἐξέδωκε καὶ τὰς νέας μελέτας, εἴτα δὲ διαφόρους ἄλλας, ἐν αἷς τὰς ποιητικὰς καὶ τὰς ὀρθοκλήμιας του Ἀρμονίας, τὴν Πιῶσιν ἐνὸς Ἀγγέλου, τὸν Θάνατον τοῦ Σωκράτους, ὅν φιλοσοφῶν ἐποίησε. Καταρκενέστερον δὲ ἀναδεικνύεται ὁ ποιητῆς, ὡς φιλόσοφος καὶ ἀληθῆς Χριστιανός· εἰς τὸ μέγχι καὶ ὀρθιον ποίημα του τοῦ Jocelyn ἐκδοθὲν ἐν ἔτει 1835. Τὸ φηντασιῶδες καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦτο ποίημα, ἀνήκει εἰς τὸν ποιητὴν βεβαίως, ἀλλ' ἐν τῷ ποιητῇ ὁ ἱστορικός, ὁ ρήτωρ, ὁ δημοσιογράφος συναντιῶνται. Ὡς ἱστορικός δὲ διαπρέπει μετὰ τῶν συγχρόνων του συγγραφέας τὴν ἱστορίαν τῶν Γερουδιῶν, τὴν ἱστορίαν τῆς Τουρκίας, τὴν ἱστορίαν τῆς παλινορθώσεως, ἐτι δὲ καὶ τὴν περιήγησιν τῆς Ἀνατολῆς, ἔργον πλήρες νέων ἀπόψεων καὶ εἰκόνων, ὅπερ διὰ τινὰς ἀνακρίβεις φέγουσι λίαν

κυστηρῶς οἱ κριτικοὶ ὁ Ληκαρτίνοσ, ῥήτωρ εὐγλωττοσ διεκρίθη ἀέριποτε ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ἢ περὶ τοῦ ζητήματος τῆσ Ἀνατολήσ, κατὰ τὸ 1839 καὶ ἡ περὶ καταργήσεωσ τῆσ θανατικῆσ ποινῆσ συζήτησισ, παρέσχον αὐτῷ ἀφορμὴν, ὅπωσ ἐκφωνήσῃ τοῦσ ὑψηλοῦσ ἐκείνοσ λόγουσ. ὦν τὰ ἀντίτυπα μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ καὶ παρ' αὐτῶν εἶσι τῶν ἐχθρῶν του ἀνεγινώσκοντο. Μόνοσ κατ' ἀρχὰσ ἐν τῷ κοινοβουλίῳ τεθειμένοσ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο ἀντιπάλων πατριῶν, ἐσχημάτισε περὶ δὲ κατ' ἀρχὰσ ὀλιγάριθμον, Κοινωνικὴν ὀνομασθεῖσαν, ὀνομα τότε μὲν σκοτεινόν, μετέπειτα δὲ τῶσ διάσημον καὶ ἐπιφόβον καταστάν. Μέλοσ γενόμενοσ τῆσ προσωρινῆσ κυβερνήσεωσ τοῦ 1848, εἰργάσθη μετὰ μεγίτῃσ αὐταπαρηγήσεωσ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆσ πατρίδοσ του ἀλλὰ τὸ πραξικόπημα τῆσ 2 Δεκεμβριοῦ ἐπανάφερον αὐτὸν εἰσ τὰσ ἀγκάλασ τῆσ ἰδιωτικῆσ ζωῆσ καὶ οἱ Μούσαι μετὰ χαρῆσ ὑπεδέχθησαν τὸν δραπέτην ἐραστὴν των. Ὡσ ἐκ τῆσ ἐπισυμβάσῃσ ὅμωσ καταστροφῆσ τῆσ περιουσίασ του, ὁ Ληκαρτίνοσ περιέπεσεν εἰσ μεγίστην πενίαν καὶ ἠναγκάζετο νὰ καταβάλῃ παρὰ τὴν ἡλικίαν του ἀπύρτουσ μόγθουσ, ὅπωσ πορίζεται τὸν ἐπιούσιον μόνον ἄρτον. Οἱ συμπατριῶταί του εὐγενεῖσ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ἄνδρεσ ἠρνοῦντο ἕξει τὸν ὀβολὸν εἰσ τὴν ἐπίτιδὲ καὶ τοῦ δαφνοστεφοῦσ ποιητοῦ χεῖρα, καὶ παρέβλεπον ἀκαλιπωρουμένην τὴν τοσοῦτον ἄλλοτε θέλξασκν αὐτοῦσ ἀηδόνκ. Κατὰ τὰ τελευταῖα δὲ μόνον τῆσ ζωῆσ του ἔτη, ἀπενεμήθη αὐτῷ ἰσοβία σύνταξισ, πλὴν ὀλίγον ἐπιζῆσε καὶ παρέδωκε μετ' οὐ πολὺ τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ ψυχὴν εἰσ τὸν Πλάστον.

Μία τῶν κυριωτέρων ὑποχρεώσεων παντοῦ ἔθνοσ καὶ πάσῃσ κοινωνίαισ εἶνε νὰ ἐκτιμῶσ τοῦσ ἀνθρώπουσ ἐκείνοσ, οἵτινεσ ἐδόξαν καὶ εὐπρόσθεταν αὐτὰ, διότι ἰδίῃσ διὰ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν οὐ, ἐγέννησαν, ἀναφαινεταὶ τὸ ὄνομά των λαμπρὸν ἐν τῇ ἱστορίῃ. Ὅσῳ δὲ τισ ἐπισημὲσ καὶ ἂν ἦ, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ψέξῃ τὴν τοιαύτην τῶν συμπατριῶτων τοῦ Ληκαρτινοῦ διαγωγὴν.

Ἐν Ἀθήναισ, 2 Μαρτίου 1877.

I. ΡΑΪΣΗΣ.

Η ΦΙΛΕΡΓΙΑ ΟΥΣΙΩΔΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ.

(ὑπὸ EDWARD EVERETT).

Ὁ ἄνθρωποσ δὲν εἶνε μόνον ἐργατικὸν ὄν, ἀλλ' ὄν πλασθὲν ἵνα ἐργάζηται ἐν τῇ κοινωνίῃ· ἂν δὲ ἡ ὑπόθεσισ ἀναλυθῇ ἐπιμελῶσ, θέλομεν πορισθῇ ὅτι ὁ πολιτισμοσ, τούτεστι τὸ φέρειν τοῦσ ἀνθρώπουσ ἐκ καταστάσεωσ ἀγρίας εἰσ βίον ἡμερον, συνίσταται εἰσ τὸ πῶλ-λαπλασιαζῆν τὸν ῥυθμὸν τῶν ἐπιτηδεωμάτων καὶ τῶν ἀσχολιῶν εἰσ τρόπον ὥστε τελειότερα κοινωνίαι εἶνε ἐκείνησ ἐνθα ὁ εὐρύτεροσ ἀριθμὸσ τῶν ἀτόμων τυγχάνει ὦν εὐδαιμόνιοσ ἐπισηχολημένοσ κατὰ τὴν μεγαλειτέραν ποικιλίαν τῶν τρόπων. Ἐν κοινωνίῃ τοιαύτῃ οἱ ἄνθρωποι βοηθοῦνται ἀμοιβαίωσ ἀντὶ νὰ ὦσι πρόσκομα

ἀλλήλοισ. Ἐφ' ὅσον ἡ διαίρεσισ αὐτῆ τῆσ ἐργασίεσ προάγεται, ἐπὶ τοσοῦτον τὰ ἄτομα ἀναγκάωσ ἐνοῦνται ἐν ἀρμονίῃ πρὸσ ἐπιτέλεσιν τῶν κοινῶν σκοπῶν. Ὅσῳ εὐρύτεροσ ὁ ἀριθμὸσ ἐξ οὐ ἕκατοσ, ἐξερτάται, τοσοῦτω μᾶλλον εὐρὺσ ὁ ἀριθμὸσ πρὸσ ὄν ἕκατοσ εἶνε ὠφέλιμοσ.

Ἡ ἔνωσισ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ἐργατῶν ἐν μιᾷ ἀρμονικῇ κοινωνίῃ φαίνεται ὅτι ἐγκειται ἐν αὐτῇ τῇ φυσικῇ κατασκευῇ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωποσ εἶνε ὄν συνιστάμενοσ ἐξ ἑνὸσ σώματοσ καὶ μιᾶσ ψυχῆσ. Τα χεῖρα εἶνε ἡ προφορὰ τῶν λέξεων τούτων, τοσοῦτον δὲ συν-εχῶσ αὐταὶ ἐκφωνοῦνται, ὥστε ἡ κρατιαὶ ἀλήθειαι ἦν περιεκλείουσι μόνισ ἐπασχολεῖ ποτε τὴν ἡμετέραν προσοχήν. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωποσ σύγκειται ἐκ σώματοσ καὶ ἐκ ψυχῆσ. Τί δ' ἔστι σῶμα; Εἶνε οὐσία ὕλικὴ εἶνε γῆ, κόνισ, τέφρα. Ἐμβλεψον εἰσ αὐτὴν ἐνῶ τὴν πηκτεῖ; ἀδιοργάνωτον ὑπὸ τοῦ; πόδασ σου σκόπησον αὐτὴν, ἀφοῦ ἤδη ἐμορφώθη καὶ ἔλαβε ψυχὴν, ἐπανερχομένην διὰ τῆσ φθοράσ εἰσ τὴν ἀρχικὴν αὐτῆσ κατάστασιν.

Ἡ ὕλη, καθάπερ ἐμφαίνεται ἡμῖν, εἶνε πρᾶγμα ἀμόρφωτον, ἄψυχον, ψυχρὸν, ἀναισθητον καὶ ἄγονον. Ἄλλὰ τί εἶνε ἐν τῇ οὐσίῃ αὐτῆσ, μένον τὸ ὄν ἕπερ ἐπλασεν αὐτὴν γινώσκει. Ἡ ἀνθρωπίνῃ διάνοια δύναται νὰ ὑπολάβῃ αὐτὴν μόνον ὡσ τὴν ἀπόλυτον ἄρησιν τῶν ποιότητων. Καὶ λέγομεν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶνε πεπλασμένον ἐκ γῆσ ἢ κόνεωσ, διότι αἱ οὐσίαι αὐταὶ περιεστανται ἡμῖν ὡσ ἀποτελοῦσαι τὴν πλειστέραν προσέγγισιν εἰσ τὴν πλήρη ἀποστέρησιν πάσῃσ ἰδιότητοσ τοῦ νοῦσ. Τοιοῦτον εἶνε τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Τί δ' ἔστιν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; Τῆσ οὐσίεσ τῆσ ἔχομεν γινώσιν τοσοῦτον μικρὰν ὅσον καὶ περὶ ἐκείνησ τοῦ σώματοσ· ἀλλ' αἱ ποιότητες αὐτῆσ εἰσιν ἀγγελικαί, θεῖαι. Ἡ ψυχὴ εἶνε ἦτισ νοεῖ, σκέπτεται, ἐφευρίσκει, ἀναμιμνήσκειται, ἐλπίζει καὶ ἀγαπᾷ. Ἡ ψυχὴ εἶνε ἦτισ ζῆ· διότι, ὅταν ἡ ψυχὴ ἀποχωρῇ ἐκ τοῦ σώματοσ, πάσαι αἱ ζωτικαὶ αἰσθητοὶ δυνάμεισ παύουσι· καὶ ἀποθνήσκει—τότε δὲ τί εἶνε τὸ σῶμα;

Τὸ γεγονός τὸρα ἐφ' οὐ ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιστήτω τὴν προσοχήν σας εἶνε ὅτι τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα, ἐξ ὧν τὸ μὲν συγγενεῖ τῇ πτωχοτέρα κόνει ἦν πατοῦμεν, τὸ δὲ μετέχει τῆσ φύσεωσ τῶν ἀγγέλων, καὶ δὴ τοῦ θεῖου πνεύματοσ, ἄγονται, ἐν παντὶ ἀνθρωπίνῳ ὄντι ἀνεξαίρετωσ, εἰσ οἰκειοτάτην καὶ πλήρη ἔνωσιν. Δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι εὐκταῖοσ θὰ ἦτον ἄλλοῖσ τισ τρόποσ ὑπάρξεωσ. Ὁ Θεὸσ ἐδύνετο νὰ πλάσῃ τὴν ὕλην δι' ἐαυτῆσ καὶ τὸν νοῦν δι' ἐαυτοῦ. Ἡσπεύομεν εἰσ τὴν ὑπαρξίν ὄντων ἀσωμάτων, φύσεωσ ἀνωτέρεσ ἢ ὁ ἄνθρωποσ καὶ βλέπομεν ὑπὸκάτω ἡμῶν, ἐν τοῖσ ἀλόγοισ; ζώοισ; τοῖσ φυτοῖσ καὶ τοῖσ λίθοισ; διαφόρουσ τάξεισ ὕλικῆσ φύσεωσ, ἐγειρομένησ, μίαν ὑπεράνω τῆσ ἄλλῆσ, ἐν διοργανώσεσ, ἀλλ' οὐδεμίαν τούτων, ὡσ ὑποθέτομεν, κεκτημένην νοῦσ. Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν κόσμον τεταγμένον οὕτωσ, ὥτε πᾶν μὲν τὸ διανοητικὸν νὰ ὑπάρχῃ δι' ἐαυτοῦ, καθαρὸν καὶ ἀνευ σώματοσ, πᾶσα δὲ ἡ ὕλικὴ οὐσία ἐπίσῃσ δι' ἐαυτῆσ, ἀμειγρῆσ νοῦσ, ὑπὸ τῆσ ἐπενέργειαν ὅμωσ τούτου, κατ' ὄν τρόπον κατώτερα ὄν

τα, ὡσ ὑποτίθεται, διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν τῶν ἀγγέλων. Ἄλλ' ἐν τῇ συστάσει ἡμῶν εὐδόκησεν ὁ Δημιουργὸσ νὰ συνάψῃ τὰ δύο στοιχεῖα εἰσ τὴν στενοτέραν ἔνωσιν· νὰ λάβῃ τὸ μὲν σῶμα ἐκ τῆσ κόνεωσ—τὴν δὲ ψυχὴν ἐκ τοῦ ὑπερτάτου οὐρανοῦ—καὶ νὰ συμπῆξῃ αὐτὰ εἰσ ἓν.

Ἡ συνέπεια εἶνε ὅτι ὁ εὐτελέστεροσ ἐργάτησ, ὅστισ κοπιᾷ διὰ τῶν χειρῶν του, κέκτηται ἐντὸσ αὐτοῦ ψυχὴν πεποικισμένην ἀκριβῶσ δι' οὐτῶν ἐκείνων τῶν ἱκανότητων αἰτινεσ ἐν τῷ Φραγκλίῳ, τῷ Νεῦτωνι ἢ τῷ Σαϊνσπῆρω ὑπῆρξαν τὸ φῶσ καὶ ὁ θαυμασμὸσ τοῦ κόσμου· ἐξ ἄλλου δὲ ἡ μᾶλλον κεκοσμημένη καὶ αἰθέριοσ εὐφυΐα, ἢσ ἡ διάνοια ἐμέτρησε τὰ βάθη τῶν οὐρανῶν καὶ κατενόησε τὸν ὄλον τῆσ ἀληθείασ κύκλον, εἶνε κεκλεισμένη ἐντὸσ σώματοσ ὑποκειμένου εἰσ τὰ αὐτὰ πάθη, τὰσ αὐτὰσ ἀσθενείασ καὶ τὰσ αὐτὰσ ἀνάγκασ, ὡσ ὁ ἄνθρωποσ οὐτινοσ ἢ ζωὴ οὐδεμίαν γινώσκει μεταλλαγὴν εἰμὴ ἐργασίαν καὶ ἀνάπαυσιν, ὄρεξι καὶ θεραπείαν.

Ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἐλθῃ ἐνταῦθα, θὰ ἦτο ἀπλῶσ ἐν ἐκπληκτικὸν γεγονός; ἐν τῇ συστάσει τῶν φύσεων μαρ; ἀλλὰ δὲν λήγει ἐνταῦθα. Κατὰ συνέπειαν τῆσ ἐνώσεωσ τῶν δύο ἀρχῶν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κατασκευῇ, πᾶσα πρᾶξι ἦν ὁ ἄνθρωποσ ἐπιτελεῖ, ἀπαιτεῖ τὴν ἐνέργειαν τοῦ τε σώματοσ καὶ τοῦ νοῦσ. Ὁ νοῦσ αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἴδῃ ἢ διὰ τοῦ ἐρατικοῦ διόπτρου, ὡτε νὰ ἀκούσῃ ἑωσ οὐ οἱ παλμοὶ τοῦ ἀέροσ, παράσχωσιν αἰσθῆσαι εἰσ τὸ τύμπανον τοῦ ὠτοῦ; οὐκοῦ; Ἐὰν βουληθῇ νὰ λαλήσῃ, τίθηται εἰσ ἐνέργειαν τὴν σύνθετον μηχανισμόν τῶν φωνητικῶν αὐτοῦ ὀργάνων· ἂν γράφῃ, ἐπασχολεῖ τὸ μυῶδεσ σύστημα τῶν χειρῶν· οὐδὲ κἂν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ἔργον τοῦ ἀπλοῦ λογιμοῦ εἰμὴ ἐν ὕγει τοῦ σώματοσ καταστάσει. Ὁδονταλγία, προερχομένη ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ ἑνὸσ νεύρου, μὲλισ ἀδρού ὡσ τὸ νῆμα ἡμιτυβίου, ἀρκεῖ ὅπωσ, διάνοιαν ἱκανὴν νὰ διδάξῃ τὸν κόσμον, φέρῃ ἐγγύε τῆσ παρνοῖασ. Ἐξ ἄλλου δὲν ὑπάρχει ἔργον χειροπονίασ, τοσοῦτον ἀπλοῦν, τοσοῦτον μηχανικόν, ὅπερ νὰ μὴ ἀπαιτῇ τὴν ἐξάσκησιν τῆσ αἰσθήσεωσ, τῆσ σκέψεωσ, τῆσ μνήμησ καὶ τῆσ κρίσεισ; τὰσ αὐτὰσ διλονότι διανοητικὰσ δυνάμεισ δι' ὧν ἀνεκαλύφθησαν καὶ διεσαφηνίσθησαν αἱ ὑψηλότεραι ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι.

Ὁ βεθμὸσ μέχρι τοῦ ὀποῖου οἰκδηποτε εἰδικὴ ἐνέργεια, (ἢ σειρά ἐνεργειῶν ἠνωμένων πρὸσ ἐπιδίωξιν σκοποῦ τινοσ), δέον νὰ χρᾶται ταῖσ διανοητικὰσ δυνάμεισ ἐξ ἑνὸσ μέρουσ, ἢ ταῖσ μηχανικὰσ ἐξ ἄλλου, ἐξαρτάται ἀνεμφιλέτωσ ἐκ τῆσ φύσεωσ τῆσ ἐνεργείασ ἐκείνησ. Ὁ δούλοσ, ὅστισ, ἐκ τῆσ παιδικῆσ ἡλικίασ μέχρι τοῦ τάφου, διανύει τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ Νέοσ Ζηλανδοσ, ὅστισ πορεύεται εἰσ πόλεμον ὅταν πεινᾷ, καταβροχθίζει τοῦσ αἰχμαλώτουσ του, καὶ διέρχεται βίον ἀνθρωποφάγου ἀκολασίασ, ἑωσ οὐ καταναλώσῃ πάντασ αὐτοῦσ, εἶτα δὲ ὑπάγει ἐκ νέου εἰσ πόλεμον· ὁ Προελλανδοσ, ὅστισ θερμαίνεται διὰ τῶν λειψάνων τῶν ναυαρχῶν καὶ διὰ τῶν συμπεφυρμένων ξύλων τῶν ὑπὸ

τῶν κυμάτων ριπτομένων ἐπὶ τῶν πάγων, τρέφεται δὲ ἐκ λίπουσ—πάντεσ οὗτοι φαίνονται οἶνεσ διάγοντεσ βίον μὴ ἀπαιτοῦντα ἢ μικρὰν διανοητικὴν ἐνέργειαν καὶ ὁμωσ, ὡσ ἤδη ἐμνημόνευσα, σκέψισ ἐπιμελῆσ ἤθελε καταδειξῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδε εἰσ, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐτι, ὅστισ, κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τοῦ βίου του, νὰ μὴ καλῇ εἰσ ἐξάσκησιν, καίτοι ἐν ταπεινῇ μοίρα, ἀπάσασ τὰσ δυνάμεισ τοῦ νοῦσ του. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ φιλόσοφοσ ὅστισ κλείεται ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ καὶ διάγει τὸν βίον μελετῶν ἐν μέσῳ βιβλίων ἢ ἐργαλείων τῆσ ἐπιστήμησ, φαίνεται ὡσεὶ μὴ ἔχων ἀφορμὴν τοῦ ἐπασχολεῖν κατὰ τὴν κοινὴν αὐτῶν χρῆσιν πολλάσ ἐκ τῶν ἱκανότητων τῆσ φύσεισ του πρὸσ ἔργα τῆσ ἀνάγκησ.—καίτοι ἀκόμη καὶ αὐτοσ, ὡσ παρετήρησα, δὲν δύναται νὰ ἐνεργῆσῃ οὔτε νὰ σκερθῇ, εἰμὴ τῇ βοήθειῃ τοῦ σώματοσ του.

Τοῦτο εἶνε ἀναμφιλέτωσ ἀληθὲσ. Ὁ αὐτοσ Ποιητήσ ὅστισ ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον μικτὸν ὄν, συνιστάμενον ἐκ σώματοσ καὶ ψυχῆσ, προσορίσε αὐτὸν διὰ κόσμον τοιοῦτον, οἷωσ ὁ ἐν τῷ ζῶμεν, διέθεσεν οὕτω πῶσ τὸν τε κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον ὅστισ κατοικεῖ ἐν αὐτῷ, ὥστε νὰ παρέχεται χωρὸσ εἰσ μεγάλην ποικιλίαν ἀσχολημάτων, ἀσκήσεων καὶ τάξεων, προερχομένων ἐκ τῶν πῶθων, τοῦ χαρακτῆροσ, τῶν ἡθῶν, τῶν ἀρετῶν καὶ δὴ τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κοινοτήτων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὅτι, καίτοι πάντεσ οἱ ἄνθρωποι σύγκεινται ἐξ ἑωσ εἰσ σώματοσ καὶ ψυχῆσ, ἀλλ' ὅμωσ οὔτε δύο ἄνθρωποι πιθανὸν ὁμοιάζουσιν ἀκριβῶσ ὡσ πρὸσ ἐκάτερα—οὕτωσ πρόνοια ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ ἡμετέρου ὄντοσ, ὥστε ἀπειρία σπουδῶν καὶ ἐπιτηδεωμάτων νὰ ἐκκαλῇ, κατὰ βεθμοῦσ ὡσούτωσ διαφόρουσ, τὰσ εἰδικὰσ δυνάμεισ ἀμφοτέρων τῶν αἰτιῶν.

Ἄλλ' ἤδη ἐπεχείρησα νὰ καταδείξω ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει μελέτη ἢ ἐργασία, ἦτισ νὰ μὴ ἀπαιτῇ τὴν ἠνωμένην ἐνέργειαν ἀμφοτέρων· τούτο δὲ ἀφ' ἐαυτοῦ ἀπτελεῖ εὐρὺ φυσικὸν θεμέλιον διὰ τὴν ἐν ἐνὶ συμφέροντι συνένωσιν πάντων, ἐν τῇ αὐτῇ κοινότητι, τῶν ἐπισηχολημένων εἰσ ἐλευθέριον ἔργον οἰουδηποτε εἰδουσ· τούτεστιν, ὅτι εἰ καὶ ποικίλαι αἱ ἀσχολίαι αὐτῶν, πάντεσ ἐργάζονται διὰ τῶν αὐτῶν ἐργαλείων, τῶν ὀργάνων δηλονότι τοῦ σώματοσ καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ νοῦσ.

Ἄλλ' δυνάμεθα νὰ προβῶμεν ἐν ἐτι βῆμα ὅπωσ κατανοῶμεν τὸν ὠρεῖον τρόπον δι' οὐ ἡ Πρόνοια τοσοῦτον διέπλεξε καὶ συνέμιξε τὰ ἀσχολήματα, ἵνα συμφέροντα καὶ τὰσ ἀνάγκασ τῆσ φύσεισ μαρ, ὥστε ὁ φιλόσοφοσ, οὐτινοσ ἢ διαμονὴ φαίνεται μικροτέρα ἐπὶ τῆσ γῆσ ἢ μεταξὺ τῶν ἀστέρων, δεῖται, πρὸσ ἐπιδίωξιν τῶν μελετῶν αὐτοῦ, τῆσ ἀρωγῆσ πολυάριθμων τεχνιτῶν εἰσ διαφόρουσ κλάδοσ μηχανικῆσ ἐργασίαισ, εἰσ ἀμοιβὴν δὲ παρέχει τὰσ σπουδαιότερασ εὐχερειασ εἰσ τοῦσ κατώτεροσ τῆσ χειροπονίασ κλάδοσ. Ἀδῶμεν, ὡσ μόνον παράδειγμα, τὸ τῆσ ἀστρονομικῆσ ἐπιστήμησ. Δυνάμεθα ἀσφαλῶσ νὰ εἰπώμεν, ὅτι αἱ τεράστια ἀποκαλύψει τῆσ νεωτέρεσ

αστρονομίας και το εξ αυτών εξαρτώμενον φιλοσοφικόν σύστημα, δεν θά εδύνατο νά υπάρξη χωρίς του τηλεσκοπίου. Η ανάγκη του τηλεσκοπίου διεισέρχεται την αστρονομικήν επιστήμην εν τῇ νεπιόκειτῃ αὐτῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Καίτοι ὁ Πυθαγόρας, εἰς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων, διὰ κριτοῦ ἀσκήσεως πολυνοίας κατενόησε τὰ στοιχεῖα τοῦ Κοπερνικείου συστήματος, ἀλλ' ὄμως οὐδέμιν γενικὴν ἢ πρακτικὴν προαγωγὴν εὐρίσκωμεν περιγενομένην ἐξ αὐτῆς. Μόνον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνακαλύψεων διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἀρχεται ἡ ἐπίδοσις τῆς ἐπιστήμης μετ' ἀσφαλούς και ταχεύς προόδου. Τώρα ὁ ἀστρονόμος δὲν κατασκευάζει τηλεσκόπια. Καί φρονῶ ὅτι θά ἦιον ἀδύνατον εἰς άτομον ὑπερ ἐπασχολεῖται εἰς τὴν καθολικὴν σπουδὴν τῆς ἀστρονομικῆς ἐπιστήμης, νὰ τύχῃ ἰκανοῦ χρόνου ἥπως καὶ κατανοήτῃ τὰς βθεῖας αὐτῆς διασκέψῃς καὶ μάθῃ νὰ ἀσκήσῃ τὸ ἐπιτηδεύμα τοῦ κατασκευάζειν διοπτρικὰ ὄργανα. Αναφέρεται ὡς ἀξιωματικῶς εὐτραπέλια φύσει· εἰς ἕνα ἢ δύο ἐκ τῶν ἐξήκων πρακτικῶν, ὅτι ἐπεσάτησαν οὗτοι τὴν τομὴν καὶ τὴν λείωσιν τῶν φακῶν τῶν ἰδίων τηλεσκοπίων των. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἐάν ποτε ὑπῆρξε τηλεσκόπιον πρὶν ἢ ἐπιστημονικὸς τις ἀστρονόμος μάθῃ νὰ μιγνύῃ, νὰ τέκῃ καὶ νὰ πλάσῃ διοπτρικὰ ὄργανα, οὐδέποτε ἠθέλωμεν ἀκούσει μνημονεύομενον τοιοῦτό τι. Εἶνε οὐχ ἦσαν ἀληθῆς, ὅτι οἱ ἐπισκολλημένοι εἰς τὴν ὀπλοποιήσασαν δὲν θά εδύνατο, ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων, νὰ ὡτι προσδόκιμοι εἰς ἀπόκτισιν τῶν απαιτουμένων ἐπιστημονικῶν γνώσεων πρὸς ἐπίδοξιν τῶν δυσχερῶν ἐκείνων ὑπολογισμῶν οἵτινες συνείπουν εἰς τὸ ν' ἀναγάγῃσιν εἰς ἕνα σύστημα τὰς γενομένης ἀνακαλύψεως διὰ τῆς μεγεθυντικῆς δυνάμεως τοῦ τηλεσκοπίου. Ἐδύνατο νὰ ἐπισκεῖται τὴν αὐτὴν παρατήρησιν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὀπτικῶν ἐξ ὧν τὸ τηλεσκόπιον σύγκειται. Ὅπως τοῦτο καταστῆ χρήσιμον πρὸς οἰονδήποτε σκοπὸν ἀκριβοῦς ἐρεῦνης, δεόν νὰ τοποθετήται λίαν ἐπιμελῶς ἐπὶ βάρβου ἐξ ἰσχυροῦ μετάλλου, τοῦθ' ὅπερ ἀπαιτεῖ τὴν ἠνωμένην ἐργασίαν τοῦ μαθηματικοῦ ὀργανοποιῦ καὶ τοῦ χαλκοχωνευτοῦ. Ἰδοὺ δὲ ὅτι μόλις ἐν βῆμα ἀφιστάμενοι τῆς ἀστρονομικῆς σκοπῆς τοῦ φιλοσόφου, καὶ εὐρίσκωμεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ἐνὸς ἐργαλείου ὅπερ μέλλει νὰ παρηχηθῇ διὰ τῶν ἠνωμένων ἐργασιῶν τοῦ μαθηματικοῦ ὀργανοποιῦ, τοῦ χαλκοχωνευτοῦ, τοῦ στιλβωτοῦ διοπτρῶν καὶ τοῦ ὀπλοποιῦ — τέσσαρα ταῦτα ἐπιτηδεύματα. Ἐγὼ εἰσάει χρεῖαν ἀστρονομικὸν ὀρολογίον, εἶνε δ' εὐκόλον νὰ ἀριθμῆσῃ τις ἐξ ἄρα ἐπιτηδευμάτων, ἅτινα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συνδέονται ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ ὀρολογίου. Ἀλλ' ἂς ἐπαγνέσθωμεν εἰς τὸν ἀντιορθάλμιον φακὸν τοῦ τηλεσκοπίου. Τὸ ὀπλοποιεῖν ἀπαιτεῖ οἰκοδομὴν καὶ καμίνας. Ὁ ἄνθρωπος ὅστις κατασκευάζει τὸ ὄργανον δὲν ἰδρύει τὸ κτίριον. Ἀλλ' ὁ λίθος καὶ ὁ κτίστης, ὁ πέκτων καὶ ὁ σιδηρουργός, δεόν νὰ παρέχῃσιν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐργασίας καὶ τῆς δεξιότητος, ἅτινα ἀπαιτοῦνται πρὸς ἰδρύσιν τοῦ οἰκοδομήματος. Ὅταν τοῦτο κατα-

σκευασθῇ πρέπει νὰ ληφθῇ πρόνοια περὶ μεγάλης ποσότητος φρυγάνων, ξύλων καὶ ξυλανθράκων ἢ γοικανθράκων διαφόρων εἰδῶν, εἴτε ὅλων συνάμα εἴτα δὲ περὶ τοῦ ὀπλοποιῦ ἐξ οὗ ἡ ὄργανος παράγεται καὶ δι' οὗ αὐτὴ χρώσσεται, μέρος τοῦ ὀπλοποιῦ πορτῆται διὰ τοῦ ἐμπορίου ἐκ διαφόρων καὶ μακρῶν κειμένων χωρῶν, πρέπει δὲ νὰ μετακομίζηται ἐντὸς πλοίων διὰ τῆς θαλάσσης. Δὲν δυνάμεθα νὰ θιξῶμεν οὐδέ ἐν ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῦ ὀπλοποιῦ χωρὶς νὰ διακρίνωμεν ἀμέσως τὴν συνάφειαν αὐτοῦ μετὰ πολυτρόπων ἄλλων. Λάβωμεν, ἐπὶ παραδείγματι, τὸν κτίστην ὅστις κτίζει τὴν κἀμινον. Οὗτος δὲν κατασκευάζει τὰς πλίνθους αὐτοῦ, οἷδὲ καίει τὴν ἄσβεστον του. Εἰς κοινὰς περιστάσεις οἱ πλίνθοι ἐρχονται ἀπὸ ἕνα τόπον, ἡ ἄσβεστος ἀπὸ ἄλλον καὶ ἡ ἄμμος ἀπὸ ἕτερον. Ὁ πλίνθοποιός δὲν κόπτει τὰ ξύλα αὐτοῦ. Ταῦτα κομίζονται δι' ἀμαξῶν ἢ διὰ λέμβων εἰς τὴν αὐλὴν του. Ὁ ἀμαξῶς δὲν κατασκευάζει τὴν φορταγωγὸν αὐτοῦ, εἶνε ὁ διὰ πλοιαρίων κομίζων τὰ ξύλα κατασκευάζει τὴν λέμβον του. Ὁ ἀμαξοπῆγός δὲν κατασκευάζει τὸ ἐπίσωτρον. Ὁ σιδηρουργός ὁ κατασκευάζων τὸ ἐπίσωτρον δὲν χύνει τὸ μέταλλον, ὁ δὲ χύτης ὅστις τέκει τὸ μέταλλον δὲν κατασκευάζει τὸ χωνευτήριον του, (καὶ ἐνταῦθα εὐρίσκόμεθα εἰς τὸ σημῆμα ὅφ' οὗ ἀπέστημεν), οὔτε ὀρύσσει τὸ μέταλλον αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ὅστις ὀρύσσει τὸ μέταλλον δὲν κατασκευάζει τὴν σμινύην δι' ἧς μεταλλεῖται, οὔτε τὴν ἀντλίαν δι' ἧς ἀπομακρύνει τὸ ὕδωρ. Ὁ ἄνθρωπος ὅστις κατασκευάζει τὴν ἀντλίαν δὲν ἀνεκάλυψε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως ἥτις ὠδήγησε πρὸς τὴν ἀντλιοποιήσασαν τοῦτο ἐγένετο ὑπὸ μαθηματικοῦ τινὸς ἐν Φλωρεντίᾳ, δοκιμασίας ποιευμένου ἐντὸς τοῦ δωματίου του ἐπὶ ὄπλοισιν ὀπλοποιῦ. Καὶ ἐνταῦθα ἐπαυρῶμεθα ἐκ νέου εἰς τὴν διοπτρικὴν μας ὄργανον καὶ εἰς ἕνα παράδειγμα τῆς στενῆς σχέσεως ἥτις ὑπάρχει μετὰ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν πρακτικῶν τεχνῶν. Εἶνε σαφές ὅτι ἡ δυνάμεθα νὰ ἐπιζητήσωμεν τὴν ἀναρίθμησιν ταύτην ἕως οὗ πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα ἐπιστήμη ἠθελον καταδειχθῇ συντρέχουσιν εἰς πᾶσαν ἄλλην. τοῦτου οὐδαμῶς δύνανται ν' ἀμφισβῆσται ὅτις θελήσει νὰ ἐξετάσῃ τὸ θέμα ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ, ἀρχόμενος ὅφ' οἱ οὐδέποτε ἐκ τῶν ἐν χρήσει τρόπων τῆς ἀνορύξεως καὶ καταργασίας τῶν μετάλλων, τῆς ναυπηγίας καὶ ναυτιλίας, καὶ τῶν ἄλλων κλάδων τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας, τῶν ἐπιδημιωμένων ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις κοινότησιν.

Ἐάν ἐπομένως, ἀφ' ἐνός, ὁ ἀστρονόμος ἐξαρτᾶται ὡς πρὸς τὸ τηλεσκόπιόν του ἐκ τῆς στοιχειώδους ἐργασίας τοσοῦτων τεχνῶν, αἱ παρατηρήσεις ἐργασίας ἀποτελοῦσι βῆσι ἀστρονομικῶν συστημάτων καὶ ὑπολογισμῶν τῶν κινήσεων τῶν οὐρανίων σωμάτων, δι' ὧν παρέχεται τῷ ναύτῃ ὁ ἀριστος ὁδηγός διὰ μέσου τοῦ ὠκεανοῦ. Ὁ φρόνιμος πλοίαρχος δὲν θά ἐσκέπτετο πλέον νὰ ἀποπλεύσῃ διὰ τὰς Ἰνδίας ἀνευ τοῦ Πρακτικοῦ Θαλασσοπόρου τοῦ Bowditch, ὡς

δὲν ἠθελον ἀποπλεύσει χωρὶς τοῦ διαβάτου του· οὗτος δὲ ὁ Θαλασσοπόρος περιέχει πίνακας ἐξηγούμενος ἐκ τῶν ἀνωτέρων χωρῶν τῆς ἀστρονομικῆς ἐπιστήμης. Πᾶς ὑποπλοίαρχος, ὅστις ἐνεργεῖ σεληνιακὴν παρατήρησιν πρὸς θεβαίωσιν τοῦ βαθμοῦ τοῦ μήκους πρὸς ὃν κεῖται τὸ πλοῖον, ἐπασχολεῖ πίνακας ἐν οἷς αἱ μᾶλλον τεράστιαι ἀνακαλύψεις καὶ ὑπολογισμοὶ τοῦ Δαπλάς, τοῦ Νεύτωνος καὶ τοῦ Bowditch εἶνε προτυπωμένοι.

Μνημονεύω τοῦτου μόνον ὡς μίᾳ τῶν περιπτώσεων καθ' ἃς ἡ ἀστρονομικὴ ἐπιστήμη προάγει τὴν διακονίαν καὶ τὰς εὐχερείας τοῦ κοινῶν βίου· ἴσως δὲ, ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὸν βαθμὸν μέχρι τοῦ ὀπλοποιῦ ἢ νεωτέρων ἐπέκτασις τῆς ναυτιλίας συνέχει ἐξυτὴν μετὰ τῆς βιομηχανίας καθ' ὅλους αὐτῆς τοὺς κλάδους, τοῦτο δύνανται νὰ κριθῇ ἐπαρκές. Θέλω μόνον προσθέσει ὅτι ἡ εὐθηνὴ χρῆσις ἐνὸς ἡμερολογίου, ὅπερ κοινώνει τῶν τέρψεων πάσης ἐστίας ἐν τῇ χώρᾳ, δὲν ἐφείλεται ἢ χάρις εἰς τοὺς μὲγλους καὶ τὰς σπουδὰς τῶν ἐμβριθεστέρων φιλοσόφων. Ὅχι διότι μεγάλη μάθησις ἢ εὐφυΐα ἀπαιτεῖται σήμερον πρὸς τέλει τῶν ἀστρονομικῶν ὑπολογισμῶν ἐνὸς ἡμερολογίου, καίτοι οὐχὶ ἀσήμαντος μερίς ἐξ ἐκάστης αὐτῶν χρειάζεται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον· ἀλλὰ διότι καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν τοιοῦτων ὑπολογισμῶν εἶνε ἀναγκαῖα ἡ βοήθεια πινάκων, οἵτινες βραχυδὸν ἐξεπονήθησαν τῇ βῆσι τῶν βραχυτέρων ἐρευνῶν τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν φιλοσόφων τῶν ἀφιερωσάντων ἐξυτοῦς εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς ἐπιστήμης. Διότι, ὡς παρετήρησαμεν ἐν τῷ μηχανικῷ μέρει τοῦ ὑπομνήματος τοῦτου, δὲν ἦτο μόνον ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι οὕτινος ὑπῆρχε χρεῖα ὅπως χορηγηθῇ εἰς τὸν φιλόσοφον τὸ ἐργαλεῖον αὐτοῦ, ἀλλ' ἐργασιῶν μεγάλη ποικιλία· οὕτω, ἐξ ἄλλου, δὲν εἶνε ὁ φιλόσοφος, ὁ ἐν μίᾳ μόνῃ σφαίρᾳ ἐρευνῶν, ὅστις πλάσσει ἐπιστήμην ἐκ τοῦ μηδενός. Ὁ πρακτικὸς ἀστρονόμος παρέχει ὀπλοποιῦ εἰς τὸν λογιστὴν ἀστρονόμον, ὁ δὲ λογιστὴς πορίζεται μεθόδους ἐκ τοῦ ἀπλοῦ μαθηματικοῦ· μακρὰ δὲ διαδοχὴ ἐκάστου αὐτῶν ἐπὶ αἰῶνας δεόν νὰ συνενώσῃ τὰ ἐργασιῶν εἰς ἕνα μέγος ἐξαγόμενον. Ἄνευ τῆς γεωμετρίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἀλγέβρας τῶν Ἀράβων, αἱ τῶν ἀπειροστῶν ἀναλύσεις τοῦ Νεύτωνος καὶ Λεῖβνιτσαίου οὐδέποτε θά ἐφευρίσκοντο.

Παραδείγματα καὶ διευκρινήσεις ἐξίσου διδασκτικὰς δυνάμεθα ν' ἀνεύρωμεν εἰς πάντα ἄλλον κλάδον τῆς φιλοπονίας. Ὁ ἄνθρωπος ὅστις θελήσει νὰ ἐπισκεφθῇ ἐν ὑφαντουργεῖον καὶ θεωρήσῃ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ μεγάλου ὑδραυλικοῦ τροχοῦ ὅστις δίδει τὴν πρώτην ὥθησιν, (καὶ ἐτι μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἀτμομηχανῆς, ἂν αὕτη εἶνε ἡ κινουσα δύναμις) ἐξετάσῃ δὲ προσεκτικῶς τὰ μέρη τῶν μηχανῶν καὶ τοὺς διαφόρους τρόπους τοῦ κατασκευάσματος μέχρι τοῦ ὑδραυλικοῦ πιεστοπρίου δι' οὗ αὐτὸ σχηματίζεται εἰς δέματα, καὶ τῆς διάρρυγος ἢ τοῦ σιδηροδρόμου δι' οὗ πέμπεται εἰς τὴν ἀγορᾶν, δύνανται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι πᾶς κλάδος ἐπιτηδευμάτων καὶ πᾶς κύκλος ἐπιστήμης εἶνε ὡς εἶπειν διεσταυρωμένος, διαπεπλεγμένος καὶ προσ-

υφασμένος ἐν παντὶ ἐτέρῳ, καθὼς ἡ κρόκη καὶ ὁ στήμων τοῦ τεχνουργημένου εἶδους. Οὐχὶ μικρὸν μέρος τῆς κλωστικῆς μηχανῆς κατασκευάζεται ἐπὶ ἀρχῶν πεπορισμένων ἐκ τῶν ἀποδείξεων ἐξόχου μαθηματικῆς· οἱ δὲ σῆμαρον ἐν χρήσει τρόποι τοῦ λευκαίνειν καὶ βᾶπτειν εἶνε ἐξηγούμενον τῶν ἐμβριθεστέρων σπουδῶν τῆς νεωτέρας χημείας. Ἄν δὲ ταῦτα δὲν ἱκανοποιῦσι πληρέστατα τὸν ἐρευνητὴν, ὃς ἀνιχνεύσῃ οὗτος τὸν βᾶπτειν ἐν ταῖς φυτοργήμασιν ἕνα τῶν ὑψίστων, ἐν Γεωργίᾳ ἢ Ἐλαβάρᾳ τὸ ἰνδικὸν ἐν Βεγγάλῃ τὸ ἔλαιον ἐν τοῖς ἐλαίωσι τῆς Ἰταλίας ἢ τοῖς ἀλιευτικαῖς τόποις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀκεανοῦ· ἂς διαλογισθῇ τὴν ἐκκοκιστικὴν μηχανὴν καὶ τὴν ζίνουσαν, τὸν ἀτμοκίνητον ἱστὸν καὶ τὴν πρὸς κλώσιν σκευὴν, ὡσαύτως δὲ καὶ πάσας τὰς τέχνας, τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, αἵτινες ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συνδέονται μετ' ἐκείνων, καὶ πιστεύω ὅτι θέλει ταχέως συμφωνήσῃ ὅτι ἐδύνατό τις νὰ λάβῃ εἰς ἀφετηρίαν ἕνα πῆχυν χονδροειδοῦς ἰνδοθηνοῦ, ὅστις δὲν τιμᾶται ἢ δέκα ἑκατοστών τοῦ ταλήρου, καὶ νὰ ἀποδείξῃ δι' αὐτοῦ, ὡς ἐξ ἐκφραστιασῶν κειμένων, ὅτι πᾶσα ὑπ' οὐρανὸν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐτίθησαν εἰς συνεπαρῆν κατὰ τὴν κατασκευὴν του.

A. Φ.

Θ ΑΠΟΛΩΛΩΣ ΒΙΟΣ

ὑπὸ ΕΡΜΑΝΝΟΥ ΛΟΥΓΙΝΖΗ (συν. ὄρα φυλ. β.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Τὸ μυστήριον.

Ἡ εἰρωνεία τῆς νεκρᾶς ἔμεινε ἐγκεχυραμένη εἰς τὴν μνήμην τοῦ Εὐγενίου, καίπερ θελερὰν καὶ ἐπισκοπισθεῖσαν· ἐν ᾧ δὲ ἡ ἐπίμονος αὕτη ἀνάμνησις κατεῖχε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, διορώντος ἐν τῇ τεθηνηκυῖα θαυμασίον τι καὶ προφητικόν, ἐπικηδεῖος μορφή τῷ ἐφάνετο ὅτι ἐπέχρει πενθίμως τὰ πάντα. Θά ἐλεγέ τις, ὅτι εἰς τὰ βλέμματα τοῦ τὰ ἀντικείμενα ἀνένεον τὴν κατῆριαν ἐκείνην, δι' ἧς εἶδον περιβεβλημένην τὴν φύσιν οἱ πρῶτοι ἡμῶν γεννητόρες, ὅταν τὸ ἀμάρτημα διήνοιξεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ἔσχον οἷς τιμωρίαν τὴν ζώην καὶ ὡς γινῶσιν τὸν θάνατον! Οὐδ' οὗτοι μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ δύστηνοι αὐτῶν ἀπόγονοι, μετὰ τῶν ὀπλοίων ὁ μελαγχολικός ἡμῶν φαντασιοκόπος ἐφάνετο εἰς τῶν ἥκιστα ἀνομοίων πρὸς τὸν ἀρχαῖον προπάτορα. Ἰπὸ τὸ κράτος τοιοῦτων ἀπαύστων ὄνειροπολήσεων, ἀνεγείροντο ἐν τῷ νεανίᾳ ἀριστοὶ ἀναμνήσεις, αἵτινες ἠφρανίζοντο εἰς τὸ ζοφώδες παρελθόν, ᾧ τινι ἐνόμιζεν ὅτι ἐπέζη. Αἰσθανόμενος ἐνδομύχως ἐγκαταλειμμένον ἐξυτὸν καὶ ἔρημον, ὄλα δὲ τὰ φίλτρα στερεύσαντα, ἐφαναζέτο ὅτι ἐστέρηθη εὐμενοῦς φωτὸς, ὅπερ, ἀφοῦ διεφώτισεν αὐτὸν διὰ τερψιθύμου πορείας, εἶχεν ἀποκρυβῆ, καὶ τὸν ἄφινε νὰ πλανᾶται μόνος εἰς τυφλὴν καὶ ἀγωνιώδη ὁδὸν, ὅπου πελιθὸν καὶ λειπόσπερον φάσμα τῷ εἶχε

γίνει δδληγός, ρίπιαν πρὸς τροφήν τῆς ψυχῆς κοινορτώδεις τόμους, καθ' ὃν τρόπον ὁ καταχθόνιος πειραστὴς προσέφερε τοὺς λίθους εἰς τὸν πεινῶντα Ἰησοῦν. Ἐπιπνέει τῷ θνι οἱ λίθοι ἐμελλον νὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς ἄρτον, ἐφυλλομέτρει σκώληκίσβρωτα συγγράμματα, ἀναζητῶν ἐν αὐτοῖς τὸ ἀληθές, δίκην ἀσθενοῦς, ὅστις ζητεῖ ἐν τοῖς φαρμακείοις τὴν ἀπολεσθεῖσαν ὑγείαν. Βεθυθισμένος ἐν βιβλίοις, εἶχεν ἐκ βιβλίων ἀνεγείρει πρῶτον πείτασμα εἰς τὸ πνεῦμά του, καὶ ὅσον περισσότερο ἐβλεπε τοσοῦτον ἐπέζυξανεν ἡ δίψα του, οὕτως ὥστε ἠδύνατό τις νὰ εἶπῃ, ὅτι ἐπεθύμει νὰ καταπῆ ἀπνευστί τὸν ὠκεανόν. Ἐν τῇ ζωῇ του, ὁμοίᾳ τῇ τοῦ σιτιοῦ, ὅστις κατατρῶγει ἀρχαίας συγγραφάς καὶ τρέφεται ἐξ αὐτῶν, ἡ φύσις, οἱ ἄθροισμοί, ὁ ἐναστρὸς οὐρανός, καὶ ὅσα θυμάσαι περιέχει ἡ ὕψηλος, ἐφαινοντο προκείμενα ἐνώπιόν του, ὡς πελώριον πτώμα ἠρωτηρισμένον ὑπὸ ἀναρίθμων ἀνατόμων, οἷτινες, ὡς οἱ μύρμακες, ἐπιχαίρουσιν ἀποσπῶντες καὶ ἐξάγοντες ἐξ αὐτοῦ ἀδιόρατά τινα μέρη.

Τὸν νοῦν ἔχων οὕτω καταθεβλημένον ἐτράπη ἡμέραν τινα τὴν πρὸς τὸ ἐκκλησιδιον ἄγουσαν, ὅπου φθᾶς, ἐντὸς στενοῦ περιβόλου περραγμένου ὑπὸ αἵμασις. ἡ ἀνακινήθεισα γῆ, ἐφ' ἧς τὸ χορτόριον ἤρχιζε μέλις νὰ χλοάζῃ, τῷ δίδει σμειῖον προσφάτου ταφῆς. Ἄφωνος θεωρεῖ μετὰ θαθείας συνόλας, εἰς δὲ τὴν σιγὴν τῆς ψυχῆς του ἀναποκρίνεται ἡ περὶ αὐτὸν βελίτι σιγή. Ἄποσπῆ δύο κλάδους, ἐκ τῶν παρακειμένων δένδρων, καὶ συνάψας αὐτοὺς σταυροειδῶς, τοὺς ἐμπήγει εἰς τὴν γῆν ὁρέπει ἀθη τινὰ καὶ τὰ σκορπιζοῖ, ἐξ ἄλλων πλέκει στεφάνους καὶ περικοσμεῖ τὸν τάφον, ἐκ βιθους δὲ καρδίας μετ' ἀπλήτου πόθου καλεῖ τὴν Παρθένον, ὅπως ἀπαξ ἔτι ἐπὶ τῆς γῆς ἀποκαλύψῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του τὸν παράδεισον. — Ἡ Παρθένος δὲν ἐγειρεται ὅπως ἐορτάσῃ τοὺς μουσικοὺς γάμους· οἰμωγή· εἰ θὰ ἐπικουρηθῆ τὴν ἐγκυαταλειμμένην νύμφην, ὅταν μεταξὺ ἀπτηλῶν θεληγῆτρων θέλει κατασιγάσει ὁ πόθος. — Τίς ὁμοίει; — λέγει καθ' ἑαυτὸν ὁ Εὐγένιος, αἰφνης ἀνασκιρτῶν, καὶ μὴ διακρίνων. ἐκτὸς οὗτου ἐτέραν ψυχὴν ζῶσαν. — Τῶν πρῶτων πρῶτικῶς τὰ ὦτα, μὴ ποτε ἀκούσῃ αὐτὴ τὴν φωνὴν ἐκφέρουσαν καὶ ἄλλας λέξεις, αἵτινες νὰ τῷ διασαφηνίσωσι τὴν σκοτεινὴν ἔνονοιαν τῶν πρώτων, προσπίζει διὰ τῆς χειρὸς τὰ ὄμματα κατὰ τοῦ ἡλίου ὅστις τὸν προσβάλλει κατὰ μέτωπον, καὶ θεωρεῖ κύκλω καὶ περιστρέφεται ἕως οὗ δῖεκρινε τινα, ὅστις ἴστατο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, τὰ νῶτα ἔχων πρὸς αὐτὸν ἐστραμμένα καὶ ἐν βελίτι ἡ-ρεμία ἐφαινετο ζωογονούμενος εἰς τὸ συγκερασμένον οὐράνιον θάλασσον. Ἡ θεὰ ζῶντος ἀνθρώπου ἀποσοβεῖ ἐκ τῆς ψυχῆς του τὸν κατ' ἀρχὰς συλληφθέντα φόβον, ὅστις κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐνεποιεῖ αὐτῷ νὰ πιστεύῃ, ὅτι βλέπει πρὸ τῶν ποδῶν του ἀνευγομένους τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν, ὅπως τῷ ἀποκαλύψωσι τὰ φρικτά τοῦ θανάτου μυστήρια, ἐξ ὧν εἶχε τόσω προκατειλημμένον τὸ πνεῦμα' ἐφ' ᾧ τρέχει πάραυτα πρὸς ἐκεῖνον ὅστις διὰ

μόνος τῆς θέας του κατάρθωσε νὰ τῷ ἐμπνεύσῃ θάρρος. Ἄλλ' ἄμα πλησιάζας αὐτὸν δειλὸς σιθισμὸς τὸν καταλαμβάνει, ἀναγνωρίζων ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τὸν γηρὸν ἀόμακτον, ὃν πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἐπισκερθῆ καὶ οὕτινος ἐκάστοτε ἀνεπόλει μετ' ἀπορίας τὸν πεπειραμένον νοῦν, τὴν ἀερν γλυκυθυμίαν καὶ φρόνητιν. — Ἄ! ἡ ψυχὴ μου, ἡ ψυχὴ μου, ἀναρῶναι ὁ Εὐγένιος. — Ἀν κάλλιον δὲν ἐννοεῖς, εἰδὼ αὐτὴν ἀπεικονισμένην ἐν τῇ νεκρῇ ταύτῃ παιδίᾳ — τῷ ἀπνέτῃ ὁ ἔτερος· χωρὶς δὲ νὰ προσθέτῃ λέξιν καὶ ὡς νὰ ἔμερε πτερὰ εἰς τοὺς πόδας, ταχὺς καὶ κατεστρευσμένως φεύγει ἀπ' ἐμπροσθέν του ὁ Εὐγένιος, ἐφ' ὅσον δύναιται νὰ τὸν βλέπῃ, τὸν ἀκολουθεῖ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ πολλάκις ἀνοίγει τὸ στόμα ἔνθα τῷ λαλήσῃ, ἀλλὰ πάντοτε ἡ φωνὴ ἐκπέσει ἐπὶ τῶν χειλέων του. — Πλὴν δικί χρονοτριβεῖ; Ἄς προστρέξῃ εἰς τὸ περιάπτον, ὅπερ ἀπομακρύνει τὰ ψυχικὰ νόσους; Ἄς συγκεράτῃ τὸ ὅπιον τὸ κατευαῶν τὴν ἀδμονίαν τοῦ νοῦς. Ἄς ἐπανέλθῃ εἰς τὰ βιβλία' καὶ πράγματι ἐπανήρχετο οὕτως εἰς τὰ βιβλία του, ἀλλ' ἐνῶ διεδινε τὴν πόλιν, ὀλίγον μακρὰν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου, σταματῆ ὅπως περρακτῆρῃ οἰκίαν τινα ραδινὴ καὶ εὐχαρὶς νεῖσις φίνεται ἐπὶ τινος ἐξώστου, καὶ γίνεται ἄφαντος εἰς τὸν ἤχον φωνῆς καλούσης, Ἄδε-λίνα! καὶ Ἄδελίνα! λέγει καθ' ἑαυτὸν ὁ Εὐγένιος, κατευθυνόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.
Ἡ Ἄδελίνα.

— Τὴν ἐσπέρην ταύτην σκοπιῶν νὰ εἶ; πρῶσιάζω. — Πρὸς ποῖον; Πρὸς τὴν Ἄδελίναν; — τὸν ἐρωτᾷ ἀπρονοήτως ὁ Εὐγένιος.

Ὁ Δὸν Ἰανουάριος ἀναπνεύει, μπκύνει τὸ πρῶσωπο, καὶ πλήττων διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον ἀνακράζει. — Ἐχει καλῶς. — Πρῶθρασαν ὁ ἀπερίσκεπτος ἐνοήσας, ὅτι προεδραμεν ἡ γλώσσά του, καὶ λοξῶς ὑπέδραπε τὸν ἱερέα, ὅστις, ἀφοῦ περιῆλθε δις ἢ τρίς τὸν θάλασσον, πλησιάζας αὐτὸν ἐκ νέου, σιτριζει τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἐρείσιωτου τοῦ θρανίου, ὅπου ὁ ἄλλος καθηται, προσκλίνων δὲ διὰ θεωπευτικῆς φωνῆς, καὶ σείων τὴν κεφαλὴν ἀρχίζει νὰ τῷ λέγῃ.

Ἡέύρω πῶς ὁ ἔρωσ τοξέυει καὶ πετᾷ, Πῶς ποτε φοβερίζει καὶ ἄλλοτε κτυπᾷ, Πῶς κλέπτει διὰ τῆς βίας καὶ πῶς υπεξαιρεῖ. . .

Ἄλλ' ἔγω. . . — καὶ ὀρθῶθεις προτείνει τὸ ἐξωγαμμένον στήθος του, θλιβὼν αὐτὸ διὰ τῆς παλάμης εἰς τεκμηρίον μείζονος ἐπιθεδικιώσεως. — εἰμαι συντός, περιετκεμμένος, πολὺπειρος. . . Ἐνῶ δὲ προφέρει μετὰ διακοπῶν τοὺς λόγους του, κατοπτεῖται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ νεανίου τὴν ἀναγεννωμένην ἐμπιστοσύνην διὰ ταπεινώσεως τὴν φωνήν. — Ἐγὼ εἶμι ὁ πνευματικὸς. . . — Τίς ἀποθανούσης παιδίσκας; — τὸν δεικνύει ὁ Εὐγένιος. — Ἐχὲ δὲ, ὅχι δὲ! τῆς ζωῆς, τῆς Ἄδελίνας, τῷ ἀποκρίνεται. — Ἀκουσον λοιπὸν σήμερον γίνεται ἡ ἐκθεσις τῶν ἀχράντων μυστηρίων εἰς τὸν Ἁγιον Μαρτίνον! ἔλθετε

περὶ τὸ σκιδῶως ὅπως μετ' ἐπιμένετε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀφοῦ ἀπονεύω τὴν εὐλογίαν, θέλομεν συναντηθῆ καὶ ὑπάγει. — Θέλομεν ὑπάγει, λέγει ὁ νεανίας. — Θέλομεν ὑπάγει, ἐπαναλαμβάνει ὁ ἐκκλησιαστικὸς, τύπτων ἐλαφρῶς διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὠμόν του.

Ὁ Εὐγένιος, μείνας μόνος, ταράσσεται ὡς ἐκεῖνος ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ ἐκτεθῆ εἰς μέγαν κίνδυνον τὰχιστα ἡ ἐπινοητικὴ φαντασία ἀναπλάττει συμφῶνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν του, τὴν γυναῖκα, ἥτις ἀπαξ μόνον ὡς σκιά τῷ εἶχεν ἐπιφανῆ ἑγκύπτων εἰς τὴν θεωρίαν τοσοῦτων καινοφανῶν καὶ θυμασιῶν καλλονῶν, ἐράται αὐτῶν, πλαστοουργῶν οὕτως ζωηρῶς διὰ τῆς φαντασίας, καὶ τόσω μάλλον γοητεύεται, ὅσω λίαν διακεκριμένην μορφήν λαμβάνει ἡ κρυφία τοῦ ἐρᾶν ἀνάγκη, ἦν πᾶσα νετῆ καὶ εὐγενῆς καρδία μυστηριωδῶς αἰσθάνεται. Περιεμένων τὴν μακαρίαν ὥραν, καὶ προαπολαύων κατὰ διάνοιαν τῆς ἡδονῆς, ἥς ὁ ἀπειρος ἀγνοεῖ εἰτέτι τὴν γῆυσιν, ἀβρίστος ἀνασκυχία διαταράττει τὴν ἄκραν αὐτοῦ θυμηδιαν ἀποψυγανθείσης δὲ ὀλίγον τῆς θερμῆς τῶν διαπύρων πύθων του, αἰσθάνεται μυχίους παλμοὺς καὶ σχεδὸν δὲν στέργει ὅ,τι ἐν πρώτοις διακαῶς ἐπεθύμει. Ἄλλ' ἐνῶ διχογνωμῆ καὶ κυμαίνεται ἐναλλάξ μετὰ ζῦ ἀντιθέτων αἰσθημάτων καὶ ἀποράσεων, ἐπέρχεται τέλος ἡ ἐσπέρα καὶ συνοδευόμενος παρὰ τοῦ Δὸν Ἰανουαρίου, διεσθύνονται εἰς τὸν διορισμένον τόπον.

Ὅτε ὁ Εὐγένιος ἔθετο τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ προαυλίου τοῦ μεγάρου, παρ' ᾧ κατόκει ἡ ἐπαφρόδιτος Ἄδελίνα, αἰφνιδίον καὶ δριμύ ρίγος ἔρει διὰ τῶν ὀστέων του, οἱ σφυγμοὶ του πάλλουσι βραχίως, κλονίζονται τὰ γόνατά του, καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐφαπλοῦται νέφος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου νομίζει περιβαλλόμενα ἄμορφα τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα βλέπει εἰς ἀδιάσκοπον σῆλον. Εὐκίνητος καὶ ὑπότερος, ὁ σύντροφός του ἀναβαίνει τὴν κλίμακα, ὁ δὲ Εὐγένιος ἐπόμενος αὐτῷ, προσκρούει ἀνά πᾶσαν βαθμίδα καὶ ποτε μὲν ἡ καρδία του τοσοῦτον πιέζεται, ὥστε ἐπιπόνως ἀναπνεῖ, ἄλλοτε δὲ τοσοῦτον σφοδρῶς πάλλει, ὥστε νομίζει ὅτι μέλλει νὰ διαρραγῇ. Τέλος ἐξητηλημένος, ἀσθμαίνων, καὶ κάθυδρον ἔχων τὸ μέτωπον, εἰσέρχεται διὰ τῆς πρώτης θύρας, ὁ δὲ Δὸν Ἰανουάριος λαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς, τὸν οὖρει κατόπιν του εἰς τὰ ἐνδοτέρα δωμάτια. Ἡ Ἄδελίνα ἐμφανίζεται τὰ ῥόδα τῆς νεότητος πορφυροῦσι τὰς παρριὰς της, εἰς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπαστράπτει τὸ πῦρ ἐκεῖνο, ὅπερ διαφλέγον αὐτὴν ἐγκολάπτει εἰς τοὺς ἐκφραστικοὺς χαρακτηρῆς της κρυφίαν τινα δύναμιν, ἥτις κυριεύουσα τὰς αἰσθήσεις ἡδύνει καὶ διερεθίζει αὐτὰς διὰ τοῦ ἐρωτικῆς κέντρου. Μετ' ἐρασμοῦ ἤθους καὶ ὄλη χαρίεσσα κινεῖ πρὸς ὑπάντησιν τῶν ἐπερχομένων, ἐνῶ γλυκυτάτον μειδίσμα ἐπανθεῖ ἐπὶ τῶν χειλέων της. Ὁ Εὐγένιος πλησιάζων κύπτει νὰ ἀσπασθῆ τὴν χεῖρά της καὶ ἀκουσίως φέρει τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ ὤραίου, πηλλεύκου καὶ εὐτραφοῦς κόλπου, γυμνοῦ μέχρι τῶν μέσων τῆς ἐσθῆτος ἥτις τὸν περισφιγγει.

Ἄπαντες καθίζουσι ὁ Εὐγένιος ἐνατενίζει ἐπὶ τοῦ

ἐδάφους, ἐνίοτε δὲ ἀνοψοῖ λαθραῖως τὰ ὄμματα καὶ θεωρεῖ πλαγίως, ἀλλὰ συναντῶν τὰ βλέμματα τῆς Ἄδελίνας, ἅτινα προπετῶς προκαλοῦντα αὐτὸν στήνονται ἐπ' αὐτοῦ, πάραυτα τὰ στρέφει κάτω. Τότε μόνον ἔτε νομίζει ὅτι δὲν παρατιρέται, ἐντροφῆ ἐν τῷ γλυκασμῷ τῆς ἐρατεινῆς ἐκεῖνης θέας, ἀκόρετος νὰ ἐκμυζῆ τὸ λεπτὸν δαλπηρίον, ὅπερ, διαχεόμενον εἰς τὸς στέδας του, εἰσδύει μέχρι τῶν ἐνδοτέρων τῆς καρδίας του ἰνῶν. Ἀείποτε σιωπηλὸς εἰς τὰς ἐρωτήσεις αἵτινες τῷ ἀπευθύνονται, ἀποκρίνεται δι' ἀσυναρτήτων λέξεων, καθότι δὲν δύναται νὰ δεσποσῇ ἐπὶ τοσοῦτον τῆς γλώτσης του, ὥστε νὰ σχηματίσῃ συνεχῆ ὁμιλίαν. Ἡ σιωπὴ του ἀποτρεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν παράδοξον ἀδολεσχίαν τοῦ Δὸν Ἰανουαρίου, ὅστις ἀκόμῳως μορφοζῶν εἰς τὴν εὐροίαν τῶν μελιρρῶτων λόγων του, ἀνακινεῖ χαριεντισμοὺς, σκώμματα καὶ παντοειδεῖς ἀνουσίους· ἀστειότιπτος, ἐν αἷς ὅσον περισσότερο φαίνεται ἡδυνωμένη ἡ Ἄδελίνα, τοσαύτην ἀγανάκτησιν καὶ ὄργην δοκιμάζει ὁ Εὐγένιος, μὴ κατορθῶν μέχρι τοῦδε ἵνα ἡ εὐειδὴς νεανίας συγχωρήσῃ αὐτῷ ἰμίαν λέξιν, ἐν βλέμμα, ἐν μειδίσμα εἰς ἄλλον ἢ εἰς αὐτὸν προωρισμένα.

Ἄν τὰ αἰσθήματα, μετεδιδόντο καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοσοῦτον σφοδρῆ, σύντονα καὶ ἀδέσβια, οἷά εἰσιν εἰς τὸν πράγματι δοκιμάζοντα αὐτὰ, ὁποῖους θησαυροὺς κρυφίας εὐγλωττίας ἤθελεν ἀνακαλύψει ὁ ἐπὶ στιγμὴν αἰσθάνθεις εἰς τὸ στήθος πάλλουσαν τὴν καρδίαν ὡς τὴν τοῦ Εὐγενίου! Ἄλλὰ βλέποντες τὸν νεανίαν τοσοῦτον σιωπηλὸν καὶ ἀμηχανοῦντα, ὑπέλαθον ὡς προερχόμενον ἐξ ἀβελετηρίας ὅ,τι ἐπήγαγεν ἐκ τῆς σφοδρότητας τοῦ μόνου αἰσθηματος, ὅπερ εἶχεν ἀπασχολήσει ὄλην τὴν ψυχὴν του. Ὅθεν ἡ θεὰ τῆς Ἄδελίνας, δνόματι Ἀντωνιέττα, ἐννοήσασα ὅτι οὐδεὶς τρόπος ὑπῆρχεν ὥστε ὁ Εὐγένιος νὰ συμμετάσῃ τῆς συνδιαλέξεως, στραφείσα πρὸς τὴν ἀνεψιάν της μετὰ φωνῆς λίαν χαμηλῆς, ὅπως μὴ ἀκουσθῆ παρὰ τοῦ Εὐγενίου. — Μοὶ φίνεται εὐήθης — τῇ λέγει. — Καὶ εἰς ἐμὲ ἐπίσης, τῇ ἀποκρίνεται ἡ νεανίας. — Ὅχι, εἶνε ἰδιοτρόπος, συμπερρίζει ὁ Δὸν Ἰανουάριος, καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἐγειρόνται ἄλλ' ἀπερχόμενοι, ὁ Εὐγένιος λαμβάνει τὴν χεῖρα τῆς Ἄδελίνας, καὶ θλίβων αὐτὴν θερμῶς, ὡς ἂν ἤθελε νὰ μετεγχύσῃ ἐπ' αὐτῆς ὄλην τὴν ψυχὴν φρενεντικῶσαν ἐκ τοῦ πρώτου καὶ αἰφνιδίου ἔρωτος, τῇ ἐκτοξεύει βλέμμα, ὅπερ ἀνταμείβεται ὑπὸ τινος μειδίσματος. Ὁ Εὐγένιος τὰ πάντα τῇ ἐξεφράσθη, χωρὶς νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν ἢ δὲ γυνὴ τὸ πᾶν ἐνόησε καὶ ἠσθάνθη τὴν χεῖράν τῆ; ἱκανοποιηθείσης ὑπερφανίας.

Κατέθη ὁ ἐρωτόληπτος ταχέως τὴν κλίμακα ἀμεινῶν περὶ τοῦ Δὸν Ἰανουαρίου, ὅστις τὴν φορὰν ταύτην ἔστρεψε κατόπιν του. — Πῶς! Πῶς! ἐκρύγαζες πρὸς αὐτὸν μὴ δυνάμενος νὰ τὸν προσθήσῃ — Ἐστράφη καὶ ἐσταμάτησεν ὁ φυγάς, ἐννοήσας δὲ τὴν ταρχὴν του καὶ βραβῶς φέρον νὰ φωραθῆ ἐν πταισμάτι ὑπὸ τοῦ φίλου του, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐποίου δῖεκρινε ἐξωγρημένην τὴν εἰρωνείαν, ἐὰν οὐχὶ τὴν χλεύην, ἐπεφυλάχθη,

κατὰ τὸ ἔθνος, ὅπως μὴ ἔλθῃ εἰς ἐκτενεῖς μετ' αὐτοῦ ὁμίλιας εὐχθέντες δὲ πρὸς ἀλλήλους τὴν καλὴν νύκτα ἀπεχωρίσθησαν.

Πίπτει ψιλὴ βροχὴ, τὰ δὲ νέφη τρέχουσι δραμαίως εἰς τὸν ἄερα καὶ συμπυκνοῦνται εἰς μελανὰς σωρείας· αἱ ἀστραπαὶ διαττοῦσιν συνεχῶς, ὁ οὐρανὸς πυροῦται ἐκ τῆς ἀδικόπου λάμψεως· καὶ ἡ βροντὴ βρέμει μακρόθεν μινυομένη μετὰ τοῦ βρέους γογγυσμοῦ τοῦ ἀνέμου· ὁ ἀτυχὴς Εὐγένιος ἠγνῶει καὶ αὐτὸς ποῦ ἐπορεύετο. Ἐπεθύμει τὴν μόνωσιν, νὰ μὴ βλέπῃ ἀνθρώπινα πρόσωπα, νὰ μὴ ἀκούῃ ἀνθρωπίνας φωνάς· καὶ τίς ἄρα γὰρ ἠδύνατο νὰ τῷ ἐπαναλάβῃ ὅ, τι τῷ ἐδήλωσαν τὰ βλέμματα τῆς Ἀδελίνης; Ἐστρεχεν ἕκτος τῆς πόλεως ἀναπατῶν γνωστοῦ ἀτραποῦ καὶ ἐπεκαλεῖτο ὡς μάρτυρα τοῦ νέου αὐτοῦ συμβεβηκότος τὴν φύσιν περιβεβλημένην τὸν ζοφώδη πέπλον θεολλόδους νυκτός· Ἄλλ' αἴφνης σταματᾷ, ὑπερπηδᾷ μικρὸν τινα τῦθον, καὶ οἰοῖται κατακληθῆναι ὑπὸ ἀπροσδοκῆτου λειποθυμίας, πίπτει χιμαὶ δρᾶτων οὐκ οἰδᾷ τι ἀντικείμενον.

Ἐν ἀκαρεῖ ἀνοίγονται τὰ νέφη, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ διασχισμένου αὐτῶν κόλπου ἐπιφαίνεται ἡ σελήνη, ἥτις ἐξακοντίζει τὰς ἀκτινάς τῆς ἐπὶ μεμονωμένου τινός ἐκκλυσθίου, καὶ ἐκεῖ πλησίον, ἐντὸς περιφράκτου περιβάλλου, φαίνεται ὁ νεανίας πρηνῆς, κρατῶν ἰσχυρῶς ἀνά χεῖρας τὸν σταυρὸν, ὃν ἑὸς εἶχεν ἐκ τοῦ προχέρου κατὰ τελευτᾶς.

Ἀνορθωθείς τὸν θραύσει, ἀπορρίπτει μικρὰν αὐτοῦ τὰ συντρίμματα, καταπατεῖ τὸν στέφανον, διασκορπίζει τὰ ἄνθη. . . Σιὰ μέλαινα, ἠρέμα προβαίνει πρὸς αὐτόν· εἶνε αὐτῆ φάντασμα ἡ ἀνθρώπινον δὲ περιπλανώμενον διὰ τῆς σκοτίας, ἕπερ ταράττει τὸ ἡσύχιον τῶν νεκρῶν ἄσπυλον; Ὑψηλὸν τὸ δέμας, περιτετυλιγμένον εἰς φαῖον μανθῶν, πλοισιάζει, σταματᾷ ἐπὶ τινα στιγμήν, ποιεῖ ἕν βῆμα καὶ ἀπλόνον τὸν βραχίονα, ἀφῆρπασεν ἤδη τὸν Εὐγένιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἡ Ἱστορία.

Ὁ ἀγνωστος, ὅστις δὲν ἦτο ἄλλος ἢ ὁ γεραιὸς ἀόμματος, ὃ καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ σκηνῇ ἐμφανισθεὶς, ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ κοιμητηρίου τὸν Εὐγένιον, προσκαλὼν αὐτὸν νὰ διαμείνῃ τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῷ ἐρημικῷ του οἰκίσκῳ, καθ' ἑδὸν δὲ οὕτω τῷ ὠμίλει.— Ἡ ἐμφάνισις τῆς παιδίσκας ταύτης εἶνε περιεκαλυμμένη ὑπὸ μυστηρίου· οὐδὲ ποῦ οὐκ ἠγάθησαν οἱ γονεῖς τῆς, οὐδὲ τίς ἡ γυναικίτι αὐτῆς γῆ ἐγνώθη πώποτε.— Τὴν τελευταίαν φορὴν καθ' ἣν μὲ ἀφῆκε, ἐνῶ ἐλάμβανον θεραπευτικῶς τὰς χεῖρας τῆς εἰς τὰς ἰδικὰς μου, ἠσθάνθημι ὅτι ἐφλεγον αὐταὶ ὡς ὑπὸ σφύρου πυροῦ, καὶ ἡ δύστηνος, κρουνηδὸν κλιούσα, μοὶ εἶπεν.— Ἄνατῶθα δὲν θέλομεν πλέον ἐπνυδαίει ἀλλήλους.— Ἀδυνατοῦντος ἐμοῦ νὰ ἐνοήσω πόθεν προήρχετο ἡ τόση ἀθυμία τῆς, ἤρχισα νὰ μοὶ διηγήται ἕ ἐνυπνίων τῆς.— Μοὶ ἐφαίνετο, ἔλεγεν, ὅτι εὕρισκίμην ἐντὸς τερπνοτάτου κήπου, ἀλλὰ τὰ ἄνθη αὐτοῦ ἐμαρζίνοντο ἅμα τὰ ἠιένιζον, καὶ τὸ αἴθριον τοῦ οὐρανοῦ

ἐσκοτίζετο· ὅ, τι δὲ πρότερον μὲ ἐπλήρου ἠδονῆς, δὲν μοὶ παρέχε πλέον ἢ βθεῖαν δυσχρέσκεια, καὶ κρύφιόν τινα πόθον· οὕτινος ἠγνῶον τὸ ἀντικείμενον, καίτοι ἡ ψυχὴ μου, αἰείποτε ἀνήσυχος, διακαῶς τὸ ἐζήτηι. Ἀνέραστῶς εἰς πάντα ἐξεκαίμην οὐχ ἤτιον ὑπὸ ἐρώτος, καὶ τοιοῦτος οἶκτος ἐθλίβε τὴν καρδίαν μου, ὥστε ἀπραχμύθῆτος ἐζήτησα νὰ καθίσω πικρῶς ὀλοφυρομένη ἐνῶ δὲ διετέλου οὕτω περιαλγῆς ἔχουσα τὸ πρόσωπον κεκρυμμένον εἰς τὰ γόνατα, ἀνθρώπος τις μὲ ἔσεισε διὸ ἀνακύψασα εἶδον εὐειδέστατόν τινα ἄνδρα, ἀσκεπῆ, οὕτινος ἡ ἐξνητὴ βραστρυχῶδης κόμη κατέπιπτεν ἐπὶ τῶν ὤμων του. Ἐπὶ τῆς σιαγόνος του ἐπήνθει ὁ πρῶτος Ἰουλος, καὶ ἐκ τῶν γλαυκῶν καὶ γλυκερῶν ὀφθαλμῶν του ἀπέπνευεν ἄρατος καὶ ἀπειρος ἀγχθότης. Ὁ ἱματισμὸς του ἦτο ἀρχαιοπρεπῆς, αἶτε φέρων ἐπὶ πορφυροῦ χιτῶνος κυανόχρουν μανθῶν μεγαλοπρεπῶς προσερμύζοντα ἐπὶ τοῦ χαριτωμένου ἀναστήματός του. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ ἂν ἡμάρτησα ἐξ ὑπερμέτρου ὑπερηφίας νομιζούσα ὅτι παρίστατο ἐνώπιόν μου ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Ἄμα τὸν εἶδον, πάραυτα κατέπαυσαν οἱ ἀόριστοι πόθοι μου, καὶ ἅπασα ἐκείνη ἡ πρώτη πληθώρα τοῦ ἐρωτος καταπνύσθη· αὐτὸς δὲ ἐσαεῖ μὲ ἠιένιζε τοσοῦτον προσκῶς ὡς νὰ εὐπρεστειέτο ὅτι τὸν ἐθεώμην, καὶ ὡς νὰ μὴ ἦλθε δι' ἄλλο τι εἰμὴ ὅπως μὲ τραυλήσῃ διὰ τῆς παρουσίας του. Ἐνῶ ἦμην ὅλως προσκλωμένη εἰς τὴν θεῖαν ἐκείνην μορφήν, μυγίχ χεῖρ ἐφάετο ὅτι συνετάραττε τὴν καρδίαν μου. Βλέπων ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος ὅτι δὲ ἡ ἰσχυρὴ νὰ εἶπω λέξιν—καθότι μὲ ὄσους ἀγῶνας καὶ ἂν κατέβαλον δὲ, κατώρθωσα νὰ ἐκφέρω πνοὴ εἰς τὰ χεῖλη καὶ νὰ ἀρθρώσω φωνήν—ἔστη ἐπ' ὀλίγον, εἶτα ἐμοὶ ἤθη, καὶ τότε εἶδον κυμαίνόμενα εἰς τὸν ἄνεμον τὰ πολυτελῆ αὐτοῦ ἱμάτια, ὃ δὲ ποῦς του ἐοικεὶ μὲν νὰ κλίνωσι τὰ ἄνθη, αἶτινα ἠοίγοντο ὑπὸ τὰ βῆματά του. Ἐγένετο ἄρατος, ὁ ὠραῖος ἄνθρωπος, ἀπολαίβετὰ δὲ μόνι, ἐνόμισα ὅτι ἀπίθαιλον τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ ἤθελον ἕτως εἶπει καὶ αὐτὴν τὴν ζώην.— Ἡ παιδίσκη ἀπελπισθεῖσα ὅτι δὲν ἀνεύρισκε μετὰ τὴν ζώην οὐδὲ τὴν σκιάν ἐκείνου, ὅστις τῆ εἶχεν ἐμπνεύσει τοσοῦτον διάχυσον πρὸς αὐτὸν ἔρωτα, ἐμαρζάνθη, ἐτάκη καὶ ἀπέθανεν.— Οὕτως ἐλάλει ὁ γέρον, ἀφίχθεῖς δὲ εἰς τὴν μονήρη οἰκίαν, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆγαγε φιλοφρόνως τὸν ξένον του.

Ἡ νύξ ἐκείνη ὑπῆρξε φριδερὰ καὶ θεολλόδης· Ὅ, ἐκ τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀνέμου, ἡ οἰκία ἐσαλευετο ἐκ θεμελίων, τὰ δὲ πετάσματα τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων οὕτως ἐκινούοντο, ὥστε ἀνά πᾶσαν στιγμήν ἐφαίνετο ὅτι ἐμελλον νὰ ἐξέλθωσι τῶν στροφίγων. Ὁ μυκηθμὸς τῆς καταγιγίδος ὠμίαιζε πρὸς τὸν βρυχθμὸν μυριάδων πειναλέων θηρίων, αἶτινα ὤρουνται συνάμα. Ὁ Εὐγένιος ἐγείρεται τῆς κλίνης καὶ ἀνοίγει τὸ παράθυρον. Ἡ ραγδαία βροχὴ μασιάζει καὶ ὑγραίνει τὸ πρόσωπόν του· εἰς δὲ τὴν ἐκκαμθητικὴν μαρμαρυγὴν τῶν ἀστραπῶν στίλβει τὸ ὕδωρ ὅπερ πεταγῶδως ὑπερχειλίζει ἐκ τῶν χυνῶδων, ροιζοῦσιν οἱ κλώνες τῶν

ἰσχυροτέρων δένδρων, καὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν φαίνεται ὅτι ἀκούονται τρίζουσαι καὶ ἀποσπασιθεῖσαι ρίζαι.

Ὅταν διεγέλασεν ἡ ἡμέρα, εἶδον τὴν ἀναδεδράδα, ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ὁποίας ὁ γέρον συνέβηζεν ἐν γλυκεῖᾳ ἠρεμίᾳ νὰ διανύῃ ὄρας γαληνωτάτης ἀνέσεως, συντειριμμένην καὶ κατεστραμμένην. Ὅλος ἐκεῖνος ὁ κήπος ἐξολοθρευθεὶς δὲν ἔσως πλέον ἔχνος τῆς προτέρας κηλονη.— Τὸρα ἀπελθε, εἶπεν ὁ ἀόμματος, καθότι πᾶν ἀναπαυτήριον τοῦ φίλου σου κατεκεκρυμῶθη.— Ὁ Εὐγένιος περίλυπος διετίθετο νὰ ἀναχωρήσῃ, ὃ δὲ τεθυμμένος προσβύτης ἀπομάτιων ἐν δάκρυ ἐκ τῶν ἐβεσμένων ὀφθαλμῶν του, ἐν τῷ ἀναρῶ ἀποχωριετισμῷ τὸν ἠπάζετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Τὸ πάθος.

Ὁ βίσιος τῶν παθῶν στρόβιλος, ὅστις ἐν ἀρχῇ κατέπληττε τὴν ψυχὴν τοῦ νεανίου, ἤδη πληροῖ αὐτὸν ἄρατος ἠδύτητος· κοπάσαντος δὲ τοῦ αἰφνιδίου θορύβου τῶν ἐναντίων αἰσθημάτων, ἀλλοιοῦται οὕτως ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε εἰς τὸ ἄρχιον ἐγὼ ὑπεισέρχεται ἕτερον, ὅπερ ποιῶν αὐτὸν νὰ λασηνῆσῃ τὰς μερίμας αἰτινας μέγρι τοῦδε τὸν ἐστενωχῶρον, συγκεντρῶ εἰς ἐαυτὸν τὰ τραπερὰ αἰσθήματα αἶτινα ἀνεφύοντο ἐν τῇ καρδίᾳ του. Τῷ εἶχεν ἀποβῆ προσφιλές ἡ μοναξία, ἄγε ἀδιαλείπτως τεροπόμενος ὑπὸ τοσοῦτων χαρμωσύνων καὶ ἐρωτικῶν λογισμῶν, οἷτινες παρεῖχον αὐτῷ εὐάρεστον συνοδίαν· καίτοι δὲ μὲν βυθίζόμενος εἰς τὸν σφοδρὸν ἔρωτά του καὶ ὑποθέτων ἐκείνην, ἕφ' ἧς ἐτρόθη, καταχρῆμεν ὑπὸ προμοίου καὶ ὄνω· ὑπεμέτρου αἰσθηματος· ἄλλοτε δὲ ταρσόμενος ὑπὸ τίνος δυσπιστίας, καὶ ἀμφισβῆλων ὅτι λίαν μικρὴν εἶχε τὴν ἀξίαν, ὥστε νὰ τῇ ἀρσκη εἰς τοιοῦτον ὑψηλὸν βυθμόν. Ὅθεν ταπεινούμενος καὶ ἐκμηδενίζων ἐαυτὸν, ἐθεοποιεῖ κατὰ τὴν ἰδέαν του τὴν Ἀδελίαν, εἰς αὐτὴν μόνην ἀποδιδων πάντα τὰ ἐξ ἰώτερη καὶ σπανιώτερα προτερήματα.

Κατὰ τὰς πλέον προκεχωρημένους ὥρας, ἐξήρχετο λάθρα τῆς οἰκίας καὶ περιφερόμενος εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου παρεδίδοτο εἰς τὰς περριφρᾶς περριπαθησιτάτου ἐραστοῦ. Διετέλει ἐν ἐκτάσει ἀτενίζων πρὸς τὰ κεκλεισμένα παράθυρα, καὶ ἦτο πανευδξίμων ὅτε ὁ διαφλέγων αὐτὸν πόθος, ἀναπτερῶν τὴν φηνησίαν του, τῷ πρῶστῳ τὰ ἀπόντα κάλλη τῆς περιλημένης νεάνιδος. Ὅ, ἐ μὲν τὴν ἐφαντάζετο ὑνώττουσαν ἐν ἄρα ἠρεμίᾳ καὶ κατακλίνουσαν ἐπὶ ἀπαλῶν προσκεφαλαίων τὰς ἀρῆς καὶ ροδιχορούς περριείας τῆς, ἀκροθιγῶς περριρρομένης ὑπὸ ἐπιχάριτος νοτίδος· ἐνῶ ἀρτιγενῆς μειδίαμα ἐπαίξεν ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς, αἶτινα ἠδέως συστειλλόμενα, ἐξέφερον ἀπὸ κειροῦ εἰς κειρόν, ἐν ἠχῳ στεναγμοῦ, τὴν πνοὴν ἧτις ἀνεδίθετο ἐκ τοῦ ὠραίου στήθους τῆς. Ἄλλοτε δὲ τῷ ἐφαίνετο ὅτι τὴν ἐβλεπεν ἀνεγειρομένην τῆς κλίνης, καὶ διὰ τῆς χειρὸς συμπτύσσουσαν περρι τὸ στήθος τὸν λελυμένον ποδίρη χιτῶνα, τὴν δὲ κόμην ἔχουσαν διεδμμένην εἰς ἕνα μόνον πλόκαμον καταπίπτοντα διὰ τῶν νώτων τῆς, νὰ

τρέχη λυσιζωνος καὶ ἀνυπόδητος πρὸς τὸ παράθυρον, καλοῦσα αὐτὸν διὰ τῶν γλυκυτέρων ὀνομάτων, ἄπερ εἰς ἐρῶσαν γυναίκα δόνεται νὰ ὑπαγορεύῃ σφοδρότατον πάθος.

Δὲν ἤρατο λοιπὸν οὕτος· ἐλάτρευεν! Ὁ ἔρωτος ἐκεῖνος εἶχε καταστῆ ἐρᾷ εὐλάθεια, ἐκστασις τῆς ψυχῆς καὶ τῶν αἰσθήσεων εἰς μίαν ἰδέαν, αἰθέριος μορφή, οἰμωγῆ, στεναγμοῦ ἀτελεύτητος· ἀόριστον προκίθηλα ὑπερπυθρῶπου καταστάσεως, ἀρμονία τῆς μυστηριώδους ἐκεῖνης μουσικῆς εἰς τὸν ἠχον τῆς ὁποίας ἀνασκιρτῆ ἡ καρδία, ὡς ἐν τῷ ἀπείρῳ διαστήματι ὀρχοῦνται ἀναρῆθιμοι κόσμοι!

Ἀφυπνίζετο ὁ ἐρωτόληπτος πρὶν ἢ ἐπιτελείωσιν αἱ πρῶται τῆς ἡρῆς αὐγὰι, ἐβλεπε λευκάζουσαν, εἶτα δὲ πορφυρίζουσαν τὴν ἀντολήν, καὶ τελευταῖον ἀνεκῦπτεν ὁ ἤλιος, ὅστις διὰ τῆς ἐμφανισῆος του κατέκλυζε φωτὸς οὐρανόν τε καὶ γῆν. Ὅνομά τι ἐφαίνετο ὅτι τῷ ἐβλεπε τὸν ὀρισμὸν πάσης τῆς κτίσεως, ὄνομά τι ἀντῆχει ἐν τῇ ψυχῇ του, ὄνομά τι ἐλάλει εἰς τὸ πνευμά του. Ἄν ἡ ὦρα ἐκείνη ἦτο ἡ πανουστᾶτη τοῦ βίου του, ἡ τελευταία του πνοὴ ἤθελεν εἶσθαι τὸ ὄνομα ἐκεῖνο, καὶ τὸ ὄνομα εἶνε ἡ πρώτη λέξις ἧτις ἠὰ ἐξήρχετο τῶν χειλέων του, ἂν μετὰ θάνατον ἀνελάμβανε τὸ ἠδὴ ἀπεκδυθὲν σκῆνος. Ἐθεώρει ἄσμενος τὸ ἐπιγῶγον σχῆμα, ὅπερ περιεβάλετο ὁ ὠραῖότερος μεταξὺ τῶν ὠραῖοτάτων ἀνθρωπίων πόθων. Ἐνῶστε ἡ καρδία του ὠμίαιζε πρὸς κλειδοκῦμβαλον, ἐν ᾧ ὑπάρχει περριάρφονος χορδή. Δίκην ἀνθρώπου, ὅστις βλέπει θυμῆρας δειρῶν καὶ αἰσθανόμενος ὅτι ἐξυπνᾷ δὲν στέργει νὰ τὸ ἀφῆσῃ νὰ φύγῃ, ἐφ' ᾧ κλείει δυναστικῶς τὰ ὄμματα καὶ οὐδὲ ἀναπνεῖ, οὐδὲ κινεῖται, ἀλλ' ἕλος συστειλέται καὶ συναλισσεται· οὕτω καὶ ὁ Εὐγένιος ἐπερῆγο νὰ ἀποσοβῆσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὰς ἀλγιστὰς ὑπνοαῖας, αἶτινες ἐπῆρχοντο ἐκ διαλειμμάτων νὰ ἐπισκοτίζωσι τὴν εὐφρόσυνον ὑπαρξίν του. Ἀπειρος νεανίας ἀμυδρῶς προέβλεπε θάνατον ὀδυνηρότερον τοῦ καταπαύοντος τὴν ζώην, τὸν θάνατον πάντων τῶν φίλων ἐκείνων, αἶτινα ἄπαξ ἀνθῆσι, μαρρανθέντα δὲ δὲν ἀναθάλλουσι πλέον.— Ἄτρα νέας ζωῆς ἐμφυγοῦσα τὴν νεβητῆα, ἀνάμνησις τερψίθυμος τῆς ὠρίμου ἡλικίας, ὄνειρον ἄχρουν τοῦ γῆρατος!— Ἡτο τρομερὰ νύξ καὶ ἐν τῷ σκότει εἶρπε σπινθηρίζων σκώληξ τις, μικρὸν, ὀδύροτον σχεδὸν ἐντομον. Ἐν τῇ σκώληκι ταύτῳ ὁ Θεὸς ἐνεφύσσει ψυχὴν, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ταύτην ἐδώκε κόσμον ὀλόκληρον, καὶ ὡς τὸν κατανοῇ διὰ τοῦ λογισμοῦ του· καὶ ὁ σκώληξ οὗτος δὲν ἔχει ὑπερᾶνω του εἰμὴ τὸν ἀμετρὸν οὐράνιον θόλον καὶ τὸν ὀρθαλμὸν τοῦ πλάσσαντος αὐτόν.— Ἐλεγεν ὁ γροακῆς ἀόμματος εἰς τὸν ἀθυλοῦντα νέον, καὶ θακτυλοδεικτῶν αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἣν ὄρσειε νὰ τραπεῇ, τὸν ἐγκατέλειπε νὰ πλανᾷται μόνον διὰ τῆς σκοτίας.— Πυκνά καὶ μέλαινα σιααὶ τὸν περιεστειχίζον μὲλις· ἀραιοῦμεναι ὑπὸ τοῦ ὄχρου πηλαγισμοῦ τῶν ἀπειρορῆθιμων ἀπτερῶν ἀκτινοβολούτων εἰς τὸ βαθύ κυανόχρουν τοῦ οὐρανοῦ.— Ἐπίσπιοι ἐρπαῖ! Μεγαλοπρεπῆς σιγὴ τῆς φύσεως! μυστηριώδης ζῆφος! Ἡ ἱμακλῆ καὶ

ψυχρά της νυκτός πνοή έπλανάτο διά των φρυγών, ύποσειουσα δέ τὰ θαμνία, έβάρυνε τήν ψυχήν καί έπλήρου αὐτήν άορίστου φρίκης. Δραπέτης λογισμός ανεζήτει τήν πατρίδα όπόθει άπεδιώχθη ύπό της προώρου μερίμνης ενός μέλλοντος, όπερ ό έρωσ τώ άπεκάλυπτε, ή δέ ψευδής έπιστήμη τώ άπέκλειε!

Αί ήμέραι διεδέχοντο αλλήλας, καί τά έν τώ μεταξύ διαστήματα εξλείφοντο. Άπες ό παρελθών καί ό παρών καιρός ήτο μία μόνη άδιάκριτος ιδέα, όμοια προς τήν άπειρον άιωνιότητα εικών της ούρανίου ζωής όπου ούδεμία φροίτις παρέχει ένόχλησιν, καί ένθα, ό νοός κορέσας όλους τούς πόθους του, άπαρρηφαίται έν τή έχαστάσει του ύπερτάτου άγαθού! Διά τόν Ευγένιον δέν ύπέρχεν είμή μία μόνη χαρμονή, μία μόνη άγαλλίασις, όσπμέρη άναγεννωμένη τώ να βλέπη τήν Άδελίαν, τώ να άναπολή ότι τήν είδε!

(έπειτα συνέχεται)

A. A. T.

Η ΠΑΤΡΙΩΑ ΟΙΚΙΑ.

(Εκ των άπομνημονευμάτων του Wilelm Van Minden)

... Πολλάκις μοί διηγέρθη ή έπιθυμία να περιοδεύσω μέχρι Κάλμπερτ, όπως ίδω τόν οίκον έν τώ έγεννήτην καί τούς τόπους έν οις διήνυσα τά πρώτα δεκαπέντε έτη του βίου μου' αλλά πάντοτε έν τή ώρα της άναχωρήσεώς μου μοί εξέλειπε τώ θάρρος. Έν τή πόλει εκείνη σύμβαμά τι διασκορπίσε τήν οικογένειάν μου, έν τώ οίκω εκείνω έδοκίμασα τήν πρώτην καί μεγίστην του βίου πικρίαν — τήν άπώλειαν του πατρός — δι' ό έφοβούμην μήπως έν αυτή έπιστρέφων, οίθανώ συγκίνησιν λιάν θλιβράν. Ούτως άνέβαλλον από έτους είς έτος τώ ταξείδιόν μου, έλπίζων πάντοτε ότι κατά τώ έπιόν έτος θα ήσθανόμην ίσχυρότερος. Παρήλθον δέ ούτω πως είκοσιν έναυτοί, άλλον ότι άπαν τώ λαμπρότερον του βίου στάδιον. Άλλά τέλος προΐκν τινά του Ίανουαρίου, άπεκάλυψα, κτενίζων τήν κόρην μου, κόσμυρόν τινα λευκών τριχών αίτινες μέχρι τούδε έκρύπτοντο ύπό τήν αίγίδα χαίτων βυστρήχων, άποφασιστικώς δέ είπον καθ' έαυτόν, — Είμαι καιρός — καί άνεχώρησα τήν αυτήν προΐκν, όπως δυνηθώ να έπιστρέψω είς Bois-le-Duc τώ έσπέρας. Είκοσιν έτη! έσκεπτόμην διαρκούσας της όδοιπορίας ένοπριζόμενος είς τās ύέλους της άμάξης. Τώ πάχος, ή γενειάς καί ό ήλιος του Βορνέ ήλλοίωσαν επί πολύ τούς χαρακτήρας μου' ούδεις θέλει με άναγνωρίσει' ούδεις θα με άποτρέψει από του θλιβερού μόν, αλλά προσφιλους σκοπού του ταξείδιου μου, δύναμαι να διευθυνθώ είσεα με άτάραχον κορδίαν. Καί πράγματι αί προαισθήσεις μου δέν διεψεύσθησαν.

Επιπτε χιών. Η πεδιάς ήτο κατάλευκος' ή άμαξοστοιχία σχεδόν κενή' οί όλίγοι συνοδοιπόροι μου όταν άφίχθησαν είς Κάλμπερτ άνέβησαν είς τās άμάξας καί έγειναν άφαντοί. Περιεπάτουσ μονήρης περι τήν πόλιν καί έφθασα μετά παρέλευσιν πέντε λεπτών πλήρης ά-

θυμίας καί άγωνίας είς τώ άκρον της κυρίας όδοσ. Ένταύθα έσταμάτησα καί παρητήρησα περίξ έμού μετá θαυμασμού.

Άνεγνώριζον τήν όδόν καί τās οικοδομάς' αλλά τά πάντα μοί έφαινοντο παραδέξως μεταβιβλημένα' ή όδός άπεκατέστη στενοτάτη, τά οικήματα μικρότερα' οί τοίχοι πεπαλαιωμένοι' τώ πών άπέθη μέλαν, σκοτεινόν, πένθιμον, οίονεί πόλις ύπό μεγάλου δυστυχήματος παθούσα, έφ' ής καί ούτοι αί οικοδομαί έφαινοντο κατηρεαί, σκυθρωπάζουσαι. Έπροχώρησα' άνα πών έθμα άνεγνώριζον συνοικίας, παράθυρα, θύρας, καταστήματα, άναπολουντά μοι μυρίας νεανικάς άνομνήσεις, καί εύρέθην πάραυτα είς τώ μέσον της πόλεως μεταξύ όρμου κυρίων καί κυριών έξερχομένων της εκκλησίας καθότι ήτο κυριακή, ή στιγμή καθ' ήν άκριθώς, ως πρό είκωσιν έτών, άποπερατώτο ή μεγάλη της μεσημβρίας πρόσωπα, αλλά πόσον ήλλοιώθησαν! Κατ' άρχός δέν ήδυνάμην να πιστεύσω ότι είκωσιν έτη ίσχυσαν να μεταμορφώσωσιν ούτως ένα λαόν' καί έσκεπτόμην ότι άγνωστόν τι άτύχημα έβούθησε τώ καταστρεπτικόν του χρόνου έργον. Εκείνους ούς έγκατέλεψα μελανότριχας, εύρον φαιούς, τούς δέ φαιότριχας καταλευκούς. Ούτοι μόν εκυψαν τήν κεφαλήν, εκείνων δέ εξεθάνησαν αί κνήμαι' ό χρόνος, ό ιδιότροπος καί άμειλικτος ούτος έχθρός, είχεν ένταύθα μόν εξορύξει ένα όφθαλμόν, εκεί δέ άποσπάσει μιαν κόμην' είς τόν μόν έθραυσε τούς όδόντας, είς τόν δέ έκοίλωσε τās πρειάς. Έβλεπόν τινας των άλλοτε λεπτών ως νημα συμμαθητών μου, παχυθέντας είς τρόπον, ώςτε άπικαθίσταντο άγνωρίστοι εκ των ήδη χαρακτηριστικών του προσώπου' τά δέ κοράσια, άινα έπορεύοντο είς τώ σχολείον έλαφρά ως χρυσαλίδες καί με τώ φαγητόν είς τώ κάμιστρον, άπεκατεσάθησαν ένν οσθραί καί σεμναί γυναίκες παρακολουθούμεναι ύπό των τέλων των κυρίας, αί τινας άφισα πλήρεις νεότητος καί εύθυμίας, μαρανθείσας, ρυτιδομένης, τήν κεφαλήν προς τά κάτω, καί με μέλανα πέπλον είς τώ πρόσωπον' οικογενείας πολυαριθμούς άποληξίας είς τρία ή τέσσαρα άτομα, άτινα διεγράφησαν παντελώς εκ της μνήμης μου' μορφαί των άρχαίων διδασκάλων μου της στοιχειώδους σχολής, ούς ένόμιζον πρό δεκαετίας άποθανούσας' νεανίσκους, ούς είδον παιδας είς χείρας των παιδαγωγών, κομψώς ένδεδυμένους καί καθημένους είς τās καφεΐναι' νεανίδας άγνωστούς, όρμαθόν συζύγων άκατανόητον, ίκανόν αριθμόν προσώπων αυξηθέντων, έλαττωθέντων, λεπτυθέντων, μηκυνθέντων καί ένι λόγω ποιικίλην λαθόντων όψιν. Ταύτα πάντα μοί έφαινοντο πένθια, καί ήσθανόμην συμπάθειαν δι' αυτά ότι έστρέφοντο άνα ζεύγη ή οικογενείας είς τούς σκοτεινούς καί πολυελίχτους στενωπούς καί εξεφανίζοντο τά μόν μετά των δέ ύπό τās χαμηλές θύρας των οικίσκων μετ' όλίγης στιγμάς έμεινα σχεδόν μόνος. Διήλθον διαφόρους άτραπούς έχούσας δεξιά καί άριστερά οικίσκους κακής άποψευ-

Ησθάνθην ζωηράν συκίνησιν αλλά πάραυτα τήν κατέβηλον. Εξήτησα διά των όφθαλμών τήν θύραν του οίκου του όρνιθοπώλου, του γαλακτοπώλου, του όσπρι-οπώλου, του ξενοδόχου' ήταν άπκσαι ή κλεισται ή ήμίκλεισται, ή δέ όδός έρημος' ή χιών σχεδόν άνέπκφος. Διήλθον πρό της θύρας του διαδρόμου της οικίας μου, καί διευθύνθην προς τήν μικράν θύραν' οίδενα είδον.

Είσηλθον' ή θύρα του οικίσκου του θυρωρού ήτο κλεισμένη' έπροχώρησα σιγά ύπό μικρόν άμπέλωνα μέχρι της κλίμακος.

Καί δέν είχον είσέτι αισθηθή είμή μικρόν κτυπόκαρδον. Άλλ' έταν εύρέθην πρό της στοάς της οικίας, είς τώ μικρόν εκείνο διάστημα ένθα συνεσωρεύετο τώ μέγιστον καί προσφιλέστερον μέρος των άναμνήσεών μου, ότε είδον τήν θύραν του γραφείου του πατρός μου, τήν κλίμακα εκείνην, τόν μικρόν εκείνον περίβολον, τά παράθυρα εκείνα περικυκλούμενα ύπό άμπέλων, τά πάντα είσέτι ως τά είχον αφήσει, ήσθάνθη κίρνιδιον καί ίσχυράν συκίνησιν καί οί όφθαλμοί μου έπληρώθησαν δακρύων.

Έθεώρησα είς τά παράθυρα' ούδεις ύπηρεν' έπίστρεψα είς τόν οικίσκον του θυρωρού, ούδεις. Ολοι αί θύραι ήσαν κλεισμέναι, τά πάντα δέ κατάλευκα ύπό της χιώνος. ή τις είσέτι εξηκούσθαι να πίπτη.

Πόσον έπικλην ή καρδιά μου! Όπότοι πρερύσκοντο δι' έμέ έν τή μοναξιά εκείνη! Οί γέροντες ίατροί της οίλης άνέβησαν άργώ τώ βήματι τόν διαδρόμον' αί άποθανούσαι ύπερταίρι κατήρχοντο τās κλίμακας με τās σπυρίδας άνα χείρας' οί φίλοι της παιδικής μου ηλικίας έχρινον ύπό τήν στοάν' ό προγυμναστής μου της λατινικής προέκυπτε τήν κεφαλήν είς τώ βήθος του άμπέλωνος' ό πατήρ μου εξήρχετο του γραφείου του θέτων τά όμματα ούχίλας του είς τήν θήκην' ή μήτηρ μου μοί ένευεν εκ του παραθύρου να προφυλαχθώ από του ήλίου της μεσημβρίας' ή άδελφή μου περιποιείτο τά άνθη του κήπου' ό άδελφός μου στενορεία τή φωνή άνεγίνωσκεν έν τώ δωμάτιω του' ό γηραιός μέλας γάτος μου άνερωχάτο είς τās άμπέλους' τά στρουθία μου ήδον έντός των πρασίνων κλωθών των' θύραι καί παράθυρα ήνοιόντο καί εκλείοντο' τώ πών έκινείτο' τώ πών ώμίλει' τώ πών με έθεώρει' καί έγώ έστάμην εκεί, ύπό τά μυρία εκείνα βλέμματα, καί έν τώ μέσω των μυρίων εκείνων φωνών, κατεχόμενος εξ άνεπκλήτου αισθήματος, τρυφερότητας, μελαγχολίας καί θαυμασμού, άβέβαιος άν ώφειλον να μείνω ή να φύγω.

Όλίγη χιών πεσούσα επί των ποδών μου εκ τινος δένδρου, διέλυσεν όλα εκείνα τά φαντάσματα καί με έπαγγαγεν είς έαυτόν. Τότε ήρχισα να εξετάζω μετά προσοχής τήν θέσιν. Πόσω πάντα άπέβησαν πλκτικιά! Ό οίκος εκείνος όστις πάντοτε μοί έφάνη παλάτιον, δέν ήτον ή άπλους άγροτικός οικίσκος' ή άναδενδράς ήτις μοί έφαινετο ύψηλοτάτη τήν ήγγίζον σχεδόν με τόν πύλον' τώ περιτοχίσιμα, ήπερ άλλοτε δέν ήδυνάμην να πηδή-

σω, τώ ύπεσκέλιζον άνέτως' μοί έφαινετο ότι άπεκατέστην γίγας, ήσθανόμην δι' τώ πρόσωπόν μου ή το θεοριβημένον' άγνωά διατί έθλιώμην. Δυσχερετώμην σχεδόν ότι τοσοούτον έπικύνηθη. Μοί έφαινετο ότι όλα τά περικυκλούντά με άντικείμενα, θα έλεγον — Τις ό γονόδρος ούτος; δέν τόν γνωρίζομεν — Μικρά τινες άπόφεις του κήπου καί του προαστείου είχον εξαλειφθ' τή τείχη του περιβολίου είχον προσεγγίσει' δέν ήδυνάμην να ένοήσω ότι είδον έν τώ διαστήματι τοσοούτων έτών είς τόν στενόν εκείνον χώρον, ώς τας είκώνας παιδιών, κοιλιάδων καί άτελευτήτων όδών, καί ότι έδοκίμασα αίσθημά τι περιπλανομένου περιηγητού, άνχωρών έν ώρα βροχής, από του ένός άκρου του διαδρόμου είς τώ έτερον όπερ ήγεν είς τόν κήπον. Ηγγισα τās κυκλίδες του κήπου, καί ήταν άνοικταί είσηλθον. Η χιών έκάλυπτε τās άτραπούς, τήν χλόην των μυρτιών, τά άλόνια, τούς λάκκους, άλλ' εκ πρώτης όψιως τά πάντα έγνώρισα' έπανείδον τώ θυρίδιον του γραφείου του πατρός μου, έν τώ πρό είκοσι καί τριών έτών, πραιν τινα του Άπριλίου, είχε προβάλει καί μοί είπε διά χαριστιότητος φωνής. . . Wilelm τήν στιγμήν ταύτην συμπλήρω τώ έβδομηκοστόν τέταρτον έτος της ηλικίας μου! — Έπκείνειδον τήν εξ έάσμων καλυθην ύπό τήν όποιαν προετοιμάθην διά τήν πρώτην εξομολόγησιν μου, καί ένθα έμεινα επί πολλές ώρας άκίνητος καί σκεπτικός τήν ήμέραν καθ' ήν, έπιστρέφων εκ του σχολείου, είδον κατ' αί πρώτην φοράν πτώμα. Έπανείδον τόν μικρόν καλαμώνα εξ ού κατεσκεύαζον ξίφη καί λόγχης διά τόν μικρόν στρατόν των ραχοφόρων πανούργων, αίτινες ύπό τήν διοικήσιν μου έμάχοντο κατά των άνάνδρων της περιωχής Άγ. Άμβροσίου. Όπισθεν εκάστου θάμνου άνεγειρέτο φάντασμα, πανταχόθεν έβριθον έκπνοτάδες άναμνήσεων, άναπολήσεις προσώπων άποθανόντων, λόγων λεχθέντων ύπό ατόμων λησμονηθέντων, σπηνών μετεχομένων ζνείρου καί πραγματικότητας, πυροτεχνημάτων, ήμερών βροχερών, εύωδιάντος άέρος, άναγώσεων φανταστικωτάτων καί παιδικών έλέγχων, προτάσεων άλλογής βίου. Οί πρώτοι μυστηριώδεις έρεθισμοί του αίματος ούς έδοκίμαζον ότε έβλεπον ότι ήρχετο προς έμέ, έν μέσω του προαίου καί της σκιάς, τώ λαμπρόν καί λευκόν πρόσωπον δεκατριετούς τινος εξαδέλφης μου ήν νεώτερη άνειρεθήην. Καί όσω προσχώρου, τοσοούτω αί είκώνας μοί πρρυσιάζοντο ζωηρότεραί. Δέν προσείχον ποσάς είς τήν χιώνα, δέν έσκεπτόμην ποσώς ότι ήδυνάτο τις να με ίδη εκ του παραθύρου καί να με εκλάβη ως παράφρονα ή κλέπτην. Ο τε νοός καί τή σωμαί μου άνήκον είς τώ περιθόν. Μά είφαινετο ότι πολλαί συνάμα φωναί με έκάλων κατ' όνομα καί μοί έλεγον μυρία άκατανόητα μετά παραπόνων, έγώ δέ τεθροβημένος άπήντων, δικαιολογούμενος, καί ύπισχνούμενος δέν ήξεύρω τί, καί παρητήρουν περίξ με αίσθημα σεβασμού καί συμπαιθείας ώς τινεϊ ό κήπος εκείνος ήτο κοιμητήριο, καί τά ύψώματα εκείνα της χιώνος έκάλυπτον τούς νεκρούς.

Ὅτως ἔφθασα ὑπὸ παράπηγμά τι εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου· ἐκάθησα βλέπων πρὸς τὰ παράθυρα καὶ ἐσκεπτόμην. Αἱ σκέψεις μου μὲ ἤγαγον εἰς πικρὸν τι αἰσθημα τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων.— Πῶς ἐγήρασα! — ἔλεγον καθ' ἑαυτόν. Ἐάν, ὅτε παιδίριον ἔπαιζον εἰς τὸν κήπον τοῦτον, μοι προέλεγέ τις τὰ ἀκολούθως συμβάντα, θά μοι ἴφαινετο ὅτι ἐκαλούμην εἰς ἀπειρόν τινα εὐδαιμονίαν. Καὶ ὅμως εἶμαι πολὺ μακρὰν αὐτῆς ἤδη, ἀφ' ὅτι ἤμην εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἀνεχώρησα ἐντεῦθεν πλήρης ἐλπίδων καὶ ἐπαρώσως, φοβούμενος σχεδὸν μὴ ἡ ζωὴ δὲν ἦτο ἀρκούντως μεγάλη καὶ ἡ γῆ λίαν εὐρεῖα, δι' ὅσα ὤφειλον νὰ ἐνεργήσω καὶ χαρῶ καὶ ἰδοῦ, μετ' ὀλίγα ἔτη ἐπιστρέφων ἐνταῦθα εἰς νέος, δὲν ἔχω ἄλλην ἐπιθυμίαν, ἢ νὰ περάσω τὴν νεότητά μου μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ κόσμου, εἰς μονήρη τινὰ ἔκφυλιν μὲ τὴν οἰκογενεῖάν μου καὶ μὲ τὰ βιβλία μου. Πολλοὶ βίβαντοι, ἤδοναί τινες, σιγμιαῖα ἱκανοποίησις φιλαυτίας καὶ τὸ πᾶν τετέλεσται! Μόλις διὰ τὴν μέγα ταξείδιον ἀνεχώρησα ἰδοῦ με ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐπιστροφῆς. Δὲν ἐλπίζω πλέον εἰς ἄλλο ἢ εἰς τὴν ἡρεμίαν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ζωῆς. Δὲν αἰσθάνομαι πλέον οὐδὲ τὴν πικρίαν τῆς ἀπάτης. Ψευδεῖς φίλοι, ψευδεῖς ἐλπίδες, ματαιότητες, δόξαι, μικραὶ ἡδοναί, καὶ ἔτι μικρότερα πάθη τῆς μέχρι τοῦδε ζωῆς, τὰ πάντα βλέπω πρὸ τῶν ποδῶν μου ἄνευ ὀργῆς, ἄνευ θλίψεως. Οὐδένα βδελύσσομαι, ἢ κατακρίνω· δὲν νομίζω ἐμψυτὸν ἀνώτερον τῶν ὁμοίων μου· δὲν αἰσθάνομαι ἄλλο ἢ ἀπεριόριστον κόρον, διηνεκῆ κούρασιν, καὶ ἀκατάβλητον ἀνάγκην μοναξίας καὶ σιγῆς. Ὁ ἀγαπῶν τὸν κόσμον ἄς προχωρή· ἄς ἀνοίξῃ τὸ στάδιον αὐτοῦ, ἄς θριαμβεύσῃ, ἄς λάμπῃ, ἄς κερσεθῇ· ὁ φθονος δὲν θὰ ἐλκύσῃ πλέον ἐκ τῆς καρδίας μου στεναγμόν. Δὲν ζητῶ ἄλλο πλέον ἐκ τοῦ κόσμου, ἢ ὀλίγην χλόην καὶ καθαρὸν ἀέρα· ἐκ δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν ν' ἀντιστῶ εἰς τὴν δυσθυμίαν καθ' ἣν ἡμέραν εὔρεθῶ μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.....

I. S. MANESSHS.

Ὅλιγον χρόνον μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου κατάληψιν τῆς Ἑλλάδος, Ἁγῖος ὁ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλεὺς, ἐπιχειρήσας νὰ ἀποτινάξῃ τὸν Μακεδονικὸν ζυγὸν ἐνίκηθη. Τὰ τοῦ Ἁγίου φρονούντες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἐπιχειρήσωσι, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀποβάλλωσι τὴν δυναστείαν, κατεκρίνοντο ὑπὸ τοῦ Φωκίῶνος ὡς ἀπερίσκεπτοι. Ἐρωτηθέντος δὲ αὐτοῦ ὑπὸ τινος, πότε ἤθελε συμβουλεύσει αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσιν· ὅταν, εἶπεν, ἴδω τοὺς μὲν νέους φίλους τῆς πειθαρχίας, τοὺς δὲ πλουσίους προθύμους συνεισφέροντας καὶ τοὺς ῥήτορας μὴ κλέπτοντας τὰ δημόσια.»

Η ΧΑΡΟΚΑΜΜΕΝΗ.

Μέσα στὴ μαύρη λαγκαδιὰ κάθεται καὶ στενάζει
Μιὰ βοσκοπούλα λιγερή,
Σὰν τί νὰ ἔχη ἢ μικρὴ
Ποῦ τόσο τὴν σπαρῶζει;

Ἐνα μικρὸ βοσκόπουλο, πλάσμα χαριτωμένο,
Μὲ μιὰ, τῆς ἔρριψε ματιὰ,
Μιὰ μέρα μετὰ τὴν ρεματιὰ,
Βίλος φαρμακωμένο.

Σ. Ν.

Μὲ στὴν καρδιὰ τὴν εὐρεκε τὴν δόξα τὴν καυμένη
καὶ ἔκτοτε τὰ δύο παιδιὰ
Περνοῦσαν μὲ, τὴν λαγκαδιὰ
Ζωὴ χαριτωμένη.

Ἐνυχ' ὁ χάρος ἀπ' ἐκεῖ νὰ μέρα νὰ διαβαῖν
καὶ καθὼς τὰ εἶδε ἀγκαλιζατὰ,
Πάνει καὶ ρίχνει σατίτῃ
καὶ τὸ ἀγόρι παίρνει,

Γι' αὐτὸ στὴ μαύρη λαγκαδιὰ κάθεται καὶ στενάζει
Μονάχη καὶ λυπητερὰ,
Χύνοντας δάκρυα πικρὰ
τὸν γάρο ἀνακράζει.

Ἀθήνησι τῆ 3 Μαρτίου 1877.

I. A. P.

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ.

Μία μάννα πῶχει ὠμορφο
Παιδί στὴν ἀγκαλιὰ τῆς
καὶ τῆς τὸ παρὶ ὁ θάνατος
Μὲ τὰ γλυκὰ φιλιὰ τῆς,
Συχνὰ, συχνὰ, στὸν ὕπνο τῆς,
Ἄν βλέπῃ τὸ παιδί τῆς,
Χαμογεῖ ἢ ψυχῇ τῆς.

Μία μαύρη μάννα πῶχασε
Ἐξ ἡρόν ἀγγελουδί,
Ἦσιν τὸ ρόδο ρόδινο,
Γλυκὸ σὰν τὸ λουλούδι,
Τ' ἀθῶο παιδί τῆς ἔδλεπε
Ἐγχεῖ εἰς τὸ δειρὸ τῆς,
Νὰ στέκῃ στὸ πλευρὸ τῆς.

Κ' ἄρχησε μὲ παράπονο,
Γλυκὰ νὰ τὸ ρωτᾷ,
Ἄγάπη μου, ποῦ ἦσουσε;
καὶ νὰ χαμογελῇ
Ἢ μαύρη μάννα, ἡ δύστηχη,
Στὸ ὀλόφεργο δειρὸ τῆς,
Γιὰ τὸ χρυσόπαιδί τῆς.

Τόσον καιρὸ ποῦ μῶλειπες,
Καμάρι μου, παιδί μου;
Νὰ δώσω ποῦ, δὲν ἤξερα
Σὰν μάννα τὸ φιλ' μου.
Ἄγάπη μου, τί στέκεσαι;

Ἀπρίλιος 1877.

Πέσα στὴν ἀγκαλιὰ μου
Νὰ ζεσταθῇ ἡ καρδιὰ μου.

• Εἰς τί κήπους μῶτρεχες
καὶ τέτοιο ἔχεις στεφάνι;
Ἄστὴ στήθη νυχτολούλουδο
Ποῦς σοῦτε πῶς σοῦ πᾶναι;
Τ' ἔβη ποῦ φέρνεις ἀκόρπισε,
Ρίχνα νὰ τὰ πατήσω
Κ' ἔλα νὰ σὲ φιλήσω.

Ἐσὺ, ποῦ φῶς μοῦ ἔδινες
καὶ μ' ἀνοίγες τὸ στόμα,
Ἄμιλητο στὴ μάννα σου
Στέκεσαι ἐμπρὸς ἀκόμα;
Ἄνοιξέ τὰ χειλάκιά σου,
Πέσα στὴν ἀγκαλιὰ μου,
Γλυκιὰ παρηγοριά μου!!

• Ἀ μὲ φιλή, ἀγάπη μου,
Σ' ἀρέσουν τὰ φιλιὰ μου,
Μὲ τὸ χρυσὸ σου φέρεμα
Σφογγεῖς τὰ δάκρυά μου;
Ἐνα φιλάκι, ἀγάπη μου...
—Κ' ἐγὼ ἄλλο ἕνα ἀκόμα..
.....

καὶ τὰ φιλιὰ τῆς ἄφινε
Ἄστὸς ὕπνου τῆς τὸ στρώμα.

Δ ΗΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἄσους τοῦ ἐν τῇ προηγουμένῃ φυλλάδι φαινόμενου
ΓΑΣΤΗΡ—ΑΣΤΗΡ

ΑΙΝΙΓΜΑ Γ'.

Δύο ἀρήτες σχηματίζουν
καὶ τὰ πέντε γράμματά μου,
τὴν δὲ σύλληψιν τοῦ κόσμου
Μαρτυρεῖ τὸ ὄνομά μου.
Δὲν λογίζομαι ὡς ὑπάρχον,
Ἐνῶ ἐλείποντος ἐμοῦ,
Δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχη
τὴν σειρὰν τῶσου καιροῦ.

Δ. Η.

τῇ πρώτῃ λύτῃ δωρηθήσεται τὸ φυλλάδιον Ἄν π ρ ἔ τ η
νὰ τιμᾶται ὁ πλοῦτος.